

Så G. W. Edlunds förlag
hafva utkommit:

Blåflockor. Penntekningar ur folk-
lifwet af Erik. I. Trogna barn-
domsvänner II. Sjömannen, hvars
brud war trolös. 25 p.i.

Elias Lönnrot, Biografiskt utkast
af Aug. Ahlqvist. Med ett porträtt,
ett bref och 4 träsnitt. 1 mf.

Minnesrunor öfver några vår od-
lings män. Ristade af F. V. m. fl.
Med 16 porträtt. 75 p.i.

G. W. EDLUNDS
FÖRLAGSAKTIEBOLAG
HELSINGFORS

arkiv

Folkliif.

Berättelser från Kogland

af

Oskar Behm.

Helsingfors 1886.

G. W. Edlunds förlag.

IV b1

Behm
Kapsel

839.79-3

Folklied.

—
Berättelser från Nyland

af

Oskar Behm.

(Carl Oscar)

—
Helsingfors 1886.

G. W. Edlunds förlag.

ÅBO AKADEMIS BIBLIOTEK

1420431167

Innehåll:

	sid.
En girigbåt	1
Fattigdom	16
Gubben Rolig och hans mågar	38
Från strid till frid	49
„Spelan-Wille“	73
„Kote-Maja“	86

En girigbuk.

Man påträffar ofta bland den nyländska allmogen händer, hvilka, när de stuttigen gå till „sina fäder“, efterlämna åt sina barn och arfwingar en förmyndighet, gående till flere tiotusentals mark. De fleste af dessa „storgubbar“ hafva börjat från ingenting d. w. s. erhållit i arv efter sina fäder en dåligt bebrufad hemmansdel med förfallna byggnader och några utsvultna kreatur; eller också, om de varit yngre söner i familjen, en 2 å 3 hundra „rifsdaler“, för hvilka pengar de sedan köpt sig en ouppodlad swedjebacke af någon bättre lottad nästa. Det är således endast genom sitt eget arbete, sin egen sparsamhet och en ända till onaturlighet drifwena förjafelse som gjort, att de kunnat samla en sådan förmögenhet.

De första åren har det usla hemmanet eller den steniga swedjebacken icke gifwit bebrukaren ens hans dagliga bröd, alramint något öfverflott. Men man fäller det oaktadt icke modet,

utan knappar i stället blott mera in på den dagliga kosten. Icke ens hälsdagerätten, grynvällingen, får mera kofas, endast wattwälling, wattwälling. Och så arbetar, swälter och sträfvar man dag från dag, år från år, ända tills man en wacker dag med stolthet kan säga till sin granne: „den här rågen här i storlären, den är nu i höst tre år gammal.“

Nu är det första målet vunnet.

Den, som genom tungt arbete och många förfädelser wunnit ett litet öfwerflott, den wet också sätta värde på detsamma. Så är åtminstone förhållandet med vår bonde.

Han wet allförr wäl huru många svett-droppar, huru många genomvalade nätter och hungrika dagar denna lilla besparing i „storlären“ kostat honom, och dervför rör han den icke häller förr än i högsta nödfall. Man har blifwit wan att försaka och spara, och därför gör man det allt fortfarande, ty af en liten quista kan en wacker dag bli en stor eld. — Man börjar kanske nu igen kofa grynvälling om söndagarne, men icke häller mera.

Sparsamheten är snällhetens fader, heter det, och sorgligt nog händer det ofta, att vår bonde blir ett slående bewis för ordspråkets sanning.

Från att ärligen ha lagt af litet råg i „storlären“, börjar man så småningam öfwergå till att lägga litet p ä n g a r på fiskbottnen.

Pängar! — Ja, se det är någonting annat än några fattiga tunnor råg. De hafwa ju redan en sådan egendomlig klang, när de rulla tillsammans, liksom om de ropade: mer, mer!

Och denna klang, detta „mer, mer“ förstår vår bonde fullkomligt wäl. Från att ha varit sparsam blir han nu — girig.

Stor sal om han själf eller hans hustru hafwa ordentliga kläder, om de få tjänare, han måste hålla sig, så någorlunda dräglig kost, om hans barn ja besöka skolan, blott han kan samla pängar, mera pängar!

Tro icke, att han jätter dem på banken eller lånar ut dem åt behöfwande mot ställig ränta. Nej, det gör han icke, utan han låter dem ligga på fiskbottnen, ofta sju och sjuttidubbelt invecklade i gamla strumpfötter eller andra trasor. Han will alltid hafwa dem i sin närhet.

Och så samlat och sparar han år från år med girighetens hela passion slant på slant, för att slutligen wid sin död lämna allt efter sig åt barn eller andra arfwingar, hwilka ofta nog

förlösa dem på lika många veckor, som det behöfts år för deras sammansparande.

En sådan, på hvilkén ofwan anförda beskrifning fullkomligt passade in, var gamle Nybaden eller „Stor-Nybaden“, som han kallades till skilnad från sin granne, „Lill-Nybaden“. Han hade ifrån dräng upparbetat sig till, om icke den rikaste, så åtminstone till en af de rikaste bönder i hela socken. Innan han blef det, hade han dock haft att kämpa mot svårigheter, som låta nästa otroliga, samt lidit förfälskelser, för hvilka andra vanliga människor skulle dukat under. Själ sköt han ännu öfver, att han i en period af sitt lif under fem års tid icke begagnat annat på sina fötter än träskor samt alla söknedagar gått utan skorta.

Allt i hans gård utvisade också, att girigbuben där hade sitt hemvist. Bygnaderna woro förfallna, fönster och dörrar hängde som „vingstutna träkor“, färdiga att wid minsta hårdare behandling ramla öfverända. Kreaturen sågo utsvultna och hungriga ut, ty hö och halm skulle säljas så grant som möjligt och icke „beitas opp i onödan.“

Inne i stugan såg det dock litet bättre ut. Ehuru de flesta husgerädsfater woro gjorda af Nybaden själf samt gamla och utnödda, så woro de dock rena och snygga. Till och med den stora spiseln, med dess gapande bakugn och fyrsof bak muren, var hvitmenad och putsad. Sängarna, af hvilka i stugan funnos fyra, två och två på hvarandra, hade rena ehuru grofwa kläder, och endast från „sotändarna“ studs här och där halmstrån fram, utvisande att det ingalunda war på „dumbädd“ man där i huset hvilade.

Nybaden själf hade i sin ungdom varit en lång och kraftfull karl, men nu war han, iföljd af arbete, öfveranstängningar och ålderdom, frodig som ett vindfälle i slogen. Själswa ansigtet war icke olikt en roffägels, med de små spejande ögonen, den utstående hakan och de insfallna läpparne, öfver hvilka en mer än vanligt stor näsa sträfwade nedåt.

Numera orfode han icke arbeta själf, utan fatt för det mesta bak bordet och följde med sina giriga blickar husfollsets alla rörelser. Gud nåde den, som råfde spilla någonting af „gude lånet“ på golfwet eller söndra någonting af husets „dyrbara“ husgerädsfater! Ett, tu hade

den selsande gubbens träslo i ryggen på sig, wanligtvis åtföljd af en mängd mindre sina tillkännagifvanden huru man bör handslas med „fattigt folks“ tillhörigheter.

Utom sina myckna pängar så hade gubben äfwen någonting annat, som, om icke af honom själf, så åtminstone af traktens unga gossar ansågs för mycket bättre, nämligen en dotter.

Hon gälde för att vara en af bygdens wackeraste flickor, och enligt allmogebegrepp om kvinnlig skönhet war hon det äfwen. Blå ögon, röda, fylliga kinder med små gropar uti samt en lång och ståtlig figur med något anlag för fetma.

Till sitt sinne lag war hon raka motsatsen mot fadern, hwilket kan förefalla underligt, ty man säger ju, att „äplet icke faller långt ifrån trädet.“

Hon sådes och ja allmänt bräs på modren, hwilken i ungdomen skulle ha warit en ganska wacker kvinna och ingalunda haft anlag för girighet. Den långa samlefnaden med mannen hade dock till sinnet gjort henne fullkomligt lit denne.

Nybaden betraktade icke sin dotter, som föräldrar i allmänhet betrakta sina barn, utan

han ansåg henne endast för en person, den där för eller senare skulle hämta en större förmögenhet till huset. Han wiste nog att många sikade efter hans dotter, endel för hennes egen skull och andra för de pängar fadern ägde, och hwilka wid dennes död skulle tillfalla dottern, ty hon war enda barnet. Men ingen af dessa friare war i gubbens smal och det hufwudsakligen därför, att de icke woro tillräckligt rika. Det skulle nämligen den vara, som gubben en gång kallade sin mäg; stor jal hurudan karl han fördrifft wore.

Det war en wacker och solwarm dag i slutet af juni månad. Söbergningen hade just börjat, och de flesta af byns innewånare, isynnerhet karlarne, woro ute på ångarne och arbetade med höslättern.

Nybaden hade också skickat sitt folk den dagen, och själf hade han äfwen stultat med, för att vara där och se efter, att folket icke fick lata.

Det war dock först efter frukosten, som han själf begaf sig i wäg. Han måste först, som han själf sade „si ett quimsfolk, at' dom utt sitt spill' eilden, när dom wa ti morou fäuf.“

Gemna på Nybada blef endast wärdinnan sjelf samt en gammal rotekvinna.

Gubben brukade alltid, då han war med på ången, gå bakfester farlarne i „slagen“. Säg han då någon grästofs, som blifwit oberörd af liden, bad han genast den sist slående att wända om och slå bort tofsen, „för hö är dyrt, å ja är så fatiger å böhöfwer no alt, som wäger på ångin“.

3 dag hade han dock emot wanan fått sig på en kulle i ången och beslädade derifrån de af swett dryppande slätterfarlarnes arbete.

Ången war icke långt belägen från hemmet och der han nu satt på kullen, kunde han till och med se skorstenspipan af sin gamla byggning. Han betraktade ömsom denna, ömsom soffet på ången.

„De' ä' för märkwärdigt hwad mor eldar i dag,“ — tänkte han, då han såg, huru en tjock, svart rölpelare bröt sig fram ur den grå skorstenspipan. — „Hon må int bara bränn soteld!“

Gubben wände åter sina ögon åt slätterfarlarne till. De woro nu i andra ändan af ången och höllo som bäst på att under skratt och slämt „stryla“ sina liar. Endast några kvin-

nor, som „samlade“, woro i ångens främre ända och sålunda närmare gubben.

„Kan du, Fia“, — ropade gubben till en af kvinnorna, — „säga, hwad det will säga, att det kommer en sådan svart röl ur skorstenspipan; därhemma? — Wän' der ista' wara soteld?“

Fia lyfte på hufvudet, såg först på Nybacken och sedan åt hemmet till.

„Lors i herrans namn, sän röl!“ — utropade hon. — „Ja' tror de' ha eldswäda därhemma!“

Wid ordet „eldswäda“ hoppade gubben till, som om han fått en elektrisk stöt. — Jo, wärligen, war det icke eldswäda! — Han hade nu på några minuter icke sett ditåt, och under denna tid hade rölpelarn utwidgat sig till ett svart moln, sträfwande mot höjden. Men det war ett beshmuerligt moln — det war fullt af eldsgnistor.

Nybacken blef blef som ett lit. Han wille ropa, men kunde på en god stund icke få ett ord öfwer sina läppar.

„Jolk, hjälp, hjälp!“ — skränade han stutligen. — „De' brinner, de' brinner . . . och

mina pengar, mina pengar, som alla ä' i listan i bakfammarna! — Hjälp, hjälp!"

Ängen var icke dess större, än att karlarne kunde förnimma gudbens ljud, men hvad det egentligen var fråga om, förstodo de till en början icke.

Slutligen blef dock saken klar för dem, och med den raslhet i handling, som är swensken egen, woro karne ett, tu lastade längs gårdesgården och alla i sprängmarsch åt hemmet till.

Nybacken hade sprungit ett stycke förut, men upphaus snart af de andra.

Han hade lastat bort trästörna och sprang i bara strumpfötterna. Tungan hängde ut munnen som på en hund, ögonen woro blodsprängda och andedräkten tung och slåsande. Ett emellan framhväste han: „hjälp, hjälp! — Mina pengar, mina pengar!"

På halfwa vägen kom en gosse emot springande och berättade, hvad alla redan wiste att Nybacka brann.

Man gjorde intet uppehåll för gossen, utan blöde i stället blott på farten.

Slutligen war man wid målet.

Det första, som mötte ögat wid framkomsten, war Nybacka mor — svart och sotig i an-

sigtet samt med ett wattenämbar i hwardera handen.

„Hjälp, hjälp!" skränade hon också. — „Pänglistan, pänglistan! — Ja' orlade int lysta ut den, och nyckeln har far i fickan."

Juga försök gjordes dock att lasta sig i lägorna för „pänglistans" skull. Det skulle också varit wansinne, ty lägorna slogo redan ut från tak och fönster, och hwarje ögonblick kunde melantaket störta in. Man såg, att byggnaden war förlorad, och försökte därför endast hindra elden från att sprida sig till de angränsande husen.

Nu kom Nybacken äfwen själf. Han hade blifwit ett stycke efter de andra.

Karlarne stodo alla i en hopy på gården och försökte upprepa en stor, tung stege längs ett tätt inwid det brinnande huset beläget liden.

Nybacken sprang förbi dem med wacklande steg — och sedan upp på trappan till den brinnande byggnaden. Han wille rädda „pänglistan".

Redan war han med ena foten öfwer träskeln, för att gå en oundwiltig död till mötes, då ett par armar slogos om hans kropp, och en kwinlig röst utropade:

„Gå int dit, far, för Guds skull, gå int dit! Låt pänglistan brinna!“

Det var Nybäckens dotter, som ända tills nu förhållit sig tigt.

Gubben försökte slita sig lös, men hans utmattade krafter tillåto det icke. Han samlade några gånger med händerna framför sig och störtade bäresten omkull nedför trappan.

„Pängarne, pängarne,“ — mumlade han dock fortfarande.

„Lofwar ni dottern er åt mig, för wi ha redan länge tyckt om hwarandra,“ hördes oföfsligen en röst ur karlhoven, — „så ska' jag hämta pänglistan åt er, och jag också ska' bli halstekt på luppen?“

Det var hans wackre bräng, Kalle, som rösten tillhörde.

Gubben kunde icke svara, han endast winkade med handen åt dörren till.

Och förr än någon hann komma till bestämning från den wärkan skalles ord gjort, war denne med ett språng på trappan och så in i det brinnande hufet.

Alla stodo som slagne af åslan. Ingen hand eller fot rördes ur släcken hwarken till det ena eller det andra. Så, som karlarne hade

stätt med uppåtsträckta händer, i och för stegens upprällande, så stodo de att fortfarande.

Nybäckens dotter war blek som ett lil och strättade oafwändt efter den försvunne i lågorna.

Till och med Nybäcken själf lyfte på hufvudet och gapade med öppen mun efter den modige ynglingen. — War det wärklighet! Skulle hans pänglista räddas!

Några ögonblick af dödade ångest förflöto. Det hemsta sprakandet af lågorna, som slogo samman öfwer talet, samt ljudet af några från byn till hjely stundande personer war det enda som förnams. — Nu hördes ett förfärligt brat derinne! Det war troligtwis någon del af mellantalet, som störtade in. — O Gud, skulle han då aldrig komma!

Ändeligen! — På trappan syntes en figur insvept i röl och lågor med en järnbeslagen lista — tung nog för två — mellan sina händer. Med en öfvermånsllig ansträngning slängde han listan ifrån sig, rusade ut på gården, där han började rulla sig omkring i gräset.

Ansigte och händer woro brända, och kläderna stodo på flera ställen i ljus låga.

Man öfwerspofade honom duffigt med watten.

„Jans bist!“ — mumlade den brände.
 „Han hade filat listan under fängsen, så att jag
 inte ville få den därifrån . . . Men jag har
 vunnit — listan är min“, — tillade han
 triumferande.

Nybacken låg och omfamnade sin „päng-
 lista“ samt gret af glädje. Han kunde inte ens
 tacka sin blifwande mäg, så röd war han.
 Eller kanske war det tanken på några gamla
 silfverruklar, som funnos i en byrålåda, och
 hvilka otwifwelaktigt skulle bli lägoruas rof,
 som förstummade hans tunga och kom honom
 att utgjuta tårar . . .

Den gamla byggnaden nedbrann ända till
 grunden, men inom ett år stod en ny på den
 gamla plats. Och i den nya byggningen
 firades en fest, hvilken fest egentligen war ett
 bröllop för drängen Karl Slogberg och den
 vackra Johanna Nybacka.

Kalle fick, som minnesmärken efter sin mo-
 diga bedrift wid eldewådan, några slädar i an-
 sigtet, hvilka han får bära ända till sin död.
 Men det betyder föga, tyder Kalle, då han
 i gengäld erhöil den „bästa listan i hela byn“
 till hustru.

Nybacken dog kort derefter af sorg och

grämsse — som folket påstod — öfwer, att
 han inte fick en rik mäg, och sålunda kom Kalle
 öfwen snart att få „pänglistan“

Men ett ordspråk finnes nu i bygden, som
 säger: „Den, som riktigt tycker om en flicka,
 går fast igenom elden för henne — liksom
 Nybacka Kalle“.

Fattigdom.

Anders Nam war en ung dräng och en dräng som riktigt hette Duga. I hela trakten fans knapt en bättre arbetare än han, och wid hvarje allhelgon kunde han därför wara säker på att ha minst tio platser på förslag — det berodde sedan på honom själf hwilken han wille wälja.

Men det war icke allenast som arbetare han hade gjort sig så wälländ, utan äfwen som människa war han omtyckt af alla och det isynnerhet af flickorna, hwilka menade, att Anders war den „gramaste gossen“ i hela socken.

Och Anders han tyckte också om flickorna, han — om alla flickor litet, men mest dock om en brunögd, kraftig tös, en piga från en af granngårdarne. Ja, han tyckte så mycket om henne, att han en wacker dag gjorde henne till sin hustru.

Att en ung man och en ung kvinna gifta sig, deruti ligger wäl ingenting så underligt, men att de göra det, utan att ha någonting att

leswa af, se det är då galeit. Men så war just förhållandet med Anders Nam och hans hustru.

De hade icke så mycket som en stol engång att sätta sig på och ännu mindre någonting sådant, hwaruti man wanligtwis brukar placera stolar, nämligen boningshus. Därför måste de också båda två fortsätta med sina isänfter, den ena å ett, den andra å ett annat ställe — ett förhållande, som ingalunda är trefligt för ett nyttigt par.

Ett år härjade Anders ut med ett jäkamt lif, men då war det twäret slut också. — „Det må bära eller brista“, tänkte han, „men jag will ha min hustru på samma ställe, där jag är själf.“

Detta kunde dock icke gå för sig med mindre, än att han skaffade sig en stuga samt någonting att leswa af.

Anders hade två planer, och på dem hade han redan länge gått och ruswat. Antingen skulle han bli torpare med „två dagar i wikan“ och swälta litet i hela sitt lif, eller också skulle han bli nybyggare och swälta buktigt i tio år, men därefter börja stå sig bra, ja, kanske bli rik.

Anders beslöt sig för att bli nybyggare. Han erhöll nämligen af en bonde på ganska förmanliga willor ett lärr med en angränsande

Swedjebacke att bebrula samt dejsutom en gammal hölada till boningshus. Höladan war dock sådan, att där wärligen kunde bli en liten stuga af, ifall den något „distades och reparerades.“

Och den, som kunde „dista och reparera“, det war Anders. Från morgon till kväll, dag ut och dag in arbetade och bråkade han nu med den gamla höladan. War själf stöckarne på sina kraftfulla stuldror, uppsatte dem den ena efter den andra, lade duktigt med moosa emellan, och en wacker dag hade han sin stuga „under tal“, som man säger.

Stor war den icke, ej håller wacker, men den hade dock en fördel framför andra stugor — i Anders' tycke nämligen — den war hans egen, i rikligt hans egen. Och när den sedan blef färdig, rikligt färdig, med två fönster så stora hwardera som en Hefors pigas toilettpegel — med en liten skorsten och en liten förstugulwist — då kände Anders' och hans hustrus förtjusning inga gränser.

„Se ändå, hwad man kan göra af ingenting!“ — sade Anders och slog armen om sin hustrus lif. — „Nu är det bara att börja arbeta med kärret och swedjebacken, så att wi få någonting att — äta.“

Men med kärrets och swedjebackens brukning gick det icke så lätt. Anders hade hittills, sålänge han arbetat med stugan, haft litet pengar, med hwilla han lefwat under tiden, men nu woro dessa slut. Han måste således här-efter bredwid sin kärrodling äfwen arbeta för maten annorstädes, åtminstone sålänge kärret och swedjebacken ingenting aflästade. Han beräknade därför, att om han använde två dagar af wedan på sitt odlingsarbete, så kunde han på de öfriga fyra dagarna förtjena maten för sig och sin hustru. Det war också endast sommartiden han behöfde på det sättet dela sig; om wintern kunde han deremot helt egna sig åt förtjänstarbete, ty den tiden kunde naturligtwis inga odlingar wärtställas.

Den första dagen Anders begaf sig till sitt odlingsarbete med spaden och grästan i handen höll nästan på att redan bli hans sista. Han vågade nämligen stiga i ett s. l. „källöga“ och med den påföljd, att han sjönt i gytjan ända till armarne och otwiswelaktigt skulle förswunnit i „jordens inre“, såwida icke hustrun på hans rop skyndat till hjälp.

„Här måste gräfwas ett stort utfallsdile, märker jag, annars blir det ingenting af hela kärret.“ — påstod Anders, sedan han wäl slup- pit på det torra igen.

„Ja, nog tror jag, att här måste gräfwas någonting dylikt, annars kan du ännu drunkna här.“ — svarade hustrun.

Ja, det war då säkert, att det skulle be- höfwas ett utfallsdile, och återstod därför ingen- ting annat för Anders, än att börja taga ihop med saken. Han wille börja i det sanaste stället; kausle när allt gick omkring behöfde han icke genomsträfwä hela kärret, utan endast den delen.

Och så gräfde han dag för dag — stod i wattenet jäms med knäna och lyfte den tunga gyltjan på diketets kanter. Det andra arbetet wille helt och hållet bli försummadt, ty Anders war en sådan natur, att då han engång börjat med någonting hade han swäret att sluta där- med. Det war endast nåden och hans hustru, som då och då kunde förmå honom att gå på förtjänstarbetet i byn. Han hade också desoutom börjat grästa litet i swedjebacken, ty han wille ha så mycket uppodladt af denna som till ett litet potatisland.

På det sättet förgick tiden — sommaren, hösten och wintern. Det blef åter sommar och med den äfwen ljufare utsigter för Anders. Han hade om wären satt litet potatis i swedje- backen samt den föregående hösten fått litet råg i kärret, och nu wäntade han sig en god skörd. — Men däraf blef intet . . . Frostent kom innan hösten och knep bort allsamwans, och Anders måste med grämlse erkänna, att han nu efter ett års tråget arbete och många mödor icke kommit ett grand framåt såsom inbyggare.

Så gick det första året, och så gick det all framgent . . . Swedjebacken började wisst år efter år aflasta litet mera, men kärret — däraf blef ingenting. Och dock offrade Anders hwarje ledig stund på det samma — på utfallsdilet, ty alla sade, och han war äfwen själf fullkomligt öfvertygad därom, att skulle det engång bli or- dentligt gräfdt, så skulle kärret riktigt bli en grufwa, från hwilken den ena rika skörden efter den andra kunde öfas. Men se det war just knuten, att utfallsdilet aldrig wille bli färdigt. När Anders hade gräst en hel dag och wid kvällen såg bakom sig, föreföll det honom, som om gräfningen försiggått för hundra år sedan, så igenwärdt och igenfallet såg det ut. Och

havad återstod då annat, än att åter börja ånyo. Engång måste det dock, när det mesta wattenhunnit rinna undan, och jorden blifwit litet hårdare, bli färdigt, och då — hwilken härlig lön för alla mödor

En kväll — det war mera på hösttidan — finna wi Anders sittande på lanten af sitt utfallodife. Att hans tanke dock icke rörde sig omkring diket, det kunde man lätt se, om man noga gaf ett på hans magra, färadade ansigte. Nej, han tänkte på helt annat — på den tid då han ännu war ung och en af traktens bästa arbetare . . . Ja, han hade varit en duglig arbetare, men hwad hade han nu uträttat med all sin duglighet med allt sitt arbetel? I dag war det nämt tio år, sedan han första gången fäntke spaden i kärret, och dock hade han på dessa tio år icke hunnit fullborda ett utfallodife engång . . . Han hade sagt till sig själf, då han började: i tio år får jag swälta, men där-efter börjar det gå bra, ja, kanske blir jag rik . . . Men huru såg det nu ut efter dessa tio år? — Jo, långt ifrån bra! I stugan satt hans förr så wackra hustru, blek och aflärd af

ardete och nattwal, omgifwen af sex barn, och alla dessa hade knapt sitt dagliga bröd . . . Och huru hade han icke arbetat, trälut och hoppats dag från dag, år från år Huru hade han icke drömt om en liten, nätt, rödmålad stuga i stället för den gamla ladan — om wällädda, friska barn, som med glädje i ansigtet skulle springa honom till mötes, då han hemkom från arbetet Men af allt detta hade intet gått i fullbordan Kanske hade det dock varit bättre, om han blifwit torpare med „två dagar i wikan“ . . . Ja, hwem wet Att bryta bygg i bödemari är icke så lätt. Det går icke på en mansålder, det fordras flere. Arbetare efter arbetare skall stupa undan och bilda litfom en grund, ett underlag för de därpå följande Men engång skall dock arbetet och ihärdigheten segra och — utfallsdifen bli grädda Men allt detta förstod icke Anders. Han tyckte, att när man arbetar så, som han hade gjort, så bör man också wänta sig någon bättre lön därför, än han hade fått.

Han såg på molnen därnuppe, hur de pilsnabt jagade hwarandra på den grå himlen — hur de små molnen öfwerflyglades, „förintades“ af de större, ehuru nog de små sträfwade lika

stjndsamt, lita outröttligt fram på sin färd . . . Och han stirrade och stirrade oafvänt i rymden, tills den ena tåren efter den andra började falla ned från hans bruna färvade kind . . . Hun! . . . Han lände en sådan underlig kyla om sina fötter . . . Det var då icke så besynnerligt! Han hade ju i tio år nästan dagligen stått med fötterna i wattenet — där i färet . . . Det förbannade utfallobilet . . . I Nylan blef allt starkare och starkare. Ifrån fötterna smög den sig upp längs benen och så allt högre och högre . . . tills den nådde bröstet . . .

Hans hustru ropade på honom, men hon fick intet svar. Hon gick närmare, lade sin hand på hans skuldra och såg honom i ansigtet.

Han var — död . . .

Den, som tror att hustrun stref till, kastade sig öfwer liket och utbröt i wildt klagan, så misstager den sig fullkomligt. Nej, en dödlig bleshet, några framraktiga ryckningar fring munnen war det enda, som märktes hos den ännu unga enlan. Men dessa framryckningar de lämnade ett bittert drag efter sig — ett drag, som sedermåra aldrig utplånades från hennes ansigte.

Hon tog den döde mannen i sina kraftfulla

armar och bar honom in i stugan, där hon lade honom på sängen — den enda som fanns i huset. Sedan gick hon ut och kallade in barnen, hvilka woro spridda här och där fring huset. De woro sex stycken, det äldsta blott nio år gammalt.

„Nu är far död“ — började hon, men mera kom det icke. Den länge återhållna gråten bröt ändtligt ut . . .

Så stod hon då där ensam med sina sex barn och hade ingenting att lefwa af. „Jorden“ kunde hon naturligtvis icke mera behålla, ty hvem skulle nu sköta den, då mannen war död. Stugan, den war dock hennes, ty den hade mannen köpt för sina egna pengar.

Ju mera hon tänkte på det, som förestod henne, desto mörklare tedde det sig. Så länge mannen lefde, hade det wist varit fattigt och knapt också, men riktigt utan bröd hade de dock aldrig varit. Nu däremot skulle det helt säkert bli annorlunda. Det lilla, som de inhämtat från „jorden“ denna höst, hade hon till stor del fått sälja, för att så mannen begrafwad, och det öfriga som återstod skulle knapt räcka några veckor. Ja, hungernöden stod för

dörren, såvida icke beskedliga människor hjälpte dem

Stadens hennes små barn! Det yngsta låg ännu i waggan, och det äldsta — en gosse — war blott nio år gammalt. Huru skulle de kunna uthärda allt det elände, som wäntade dem! Skulle de icke dö bort, det ena efter det andra — af swält, utan att hon kunde förhindra det . . .

Hon tog det yngsta barnet ur waggan, tyfste och smekte det, under det tårarne droppade ned och fuktade dessa bleka, magra kinder.

Det, som enkan wäntat att skulle inträffa, det inträffade äfwen: hungersnöden kom och klapade på hennes dörr. Hennes egna förråd woro snart förtärda, och förtjänsten för det lilla arbete hon erhöll af bönderna i byn förslog raft ingenting. Wången twåll hade hon redan fått gå till hwila med hungrande mage, ty barnens mest trängande behof skulle i främsta rummet tillgodoseas. En stor del af deras under årens lopp sammansträpade husgerådskäfer hade redan fått wandra som „panter“ för matförnödenheter till bondgårdarna, och det öfriga som återstod skulle naturligtwis snart gå samma väg.

Hon hade alltid förut benämt sådana människor „wärn lösa och slarfaltiga“, som oaktadt de woro fattiga, höllo sina barn dåligt klädda och smutsiga . . . Men huru sågo nu hennes barn ut! — Träfiga, magra och utmärklade af den dåliga kosten, siktade de riktiga tiggarringar. — Men huru kunde hon hålla dem annorlunda? När hon lappade deras murfna klädespartor på det ena stället, så gif det genast hål bredwid — och nytt kan ingalunda den gifwa sina barn, som icke ens är i stånd att austaffa åt dem deras dagliga bröd . . .

En twåll — det war närmare Julen, och kölden war owanligt skarpt — wandrade enkan hemåt från byn, dit hon fört litet arbete, som hon haft af en bonde. Hon hade warit borta nästan halfwa dagen, ty hennes stuga låg ganska aflägsen från själfwa byn. Det war därför med en känsla af oro hon wandrade mot hemmet till. Det war, som om någonting i hennes inre sagt, att det icke stod rätt till därhemma, att någonting händt barnen. Hon påstyhndade sina steg, så mycket hennes swaga krafter det tillåto, för att så fort som möjligt nå hemmet och de sina. Snart kunde äfwen stugan stönjas i half-

dunklet, men intet ljus tyfte från det lilla fönstret, utan allt var mörkt . . . Men det kunde icke häller vara annorlunda. Där fanns ju icke en vedstricka inne engång, allra minst något ljus.

Hon lade handen på dörrklinkan, men stannade ett ögonblick och lyssnade, innan hon inträdde.

Det var tyft därinne som i grafven.

Hon öppnade dörren med slappande hjärta, men kunde till en början icke urskilja någonting i den mörka stugan. Slutligen upptäckte hon dock en klunga barnhufvuden uppe i fången. De hade för köldens skull krupit så nära hvarandra som möjligt.

„Är ni där, mina barn? — frågade hon med barrande stämma.

„Mamma, mamma!“ — ljud en mängd barnröst på en gång, och de små kröpo ur fången och fattade med sina blåfrusna händer i moderns klädning.

„Där vi mat nu, mamma?“ — ljud det åter. — „Vi ä' så hungriga . . .“

„Jo, jo, ni ska' få, bara ni vänta“, — svarade modern. — „Men först ska' vi försöka få litet eld upp.“

„Jag vet int, hvad Gustu felar“, började

den äldste gossen . . . „Han ligger där i waggan, och int rörs han, och int talar han, fast hvad man gör åt honom . . . Bara han int är död . . .“

Modren gaf till ett utrop. Hon hade i mörkret och på dessa så ögonblick icke observerat, att det minsta barnet icke var bland de andra. Men nu wid gossens tal rusade hon fram till waggan, där hon efter något samlande fick tag i barnet.

Hon tog det i famnen och försökte med sina barrande, frusna fingrar få eld på den lilla talgbanken, som hon erhållit därute bryn. Slutligen lyckades det också för henne, och wid dess dunkla sten såg hon att barnet var dött.

De små händerna woro frampaktigt knutna, munnen med de blåa läpparne halföppen, och de stora, bruna ögonen — ett arf efter modren — stodo widöppna och stirrade glasartadt henne till mötes.

Hon lade det döda barnet satta i waggan tillbaka, och satte den usla talgbanken i mynnigen på en flaska, som stod på bordet. Hennes ansigte war hvitt som snön därute, och det bittra draget kring munnen, som hon haft allsedan mannens död, framträdde tydligare än någonsin . . .

„I morgon måste du, Janne“, — sade hon, i det hon vände sig till den äldsta gossen, — „gå till byn, till kommunalnämndemannen och begära, att vi få liten hjälp från fattigkassan . . . annars tror jag vi snart dö allihop . . . „Jag skulle gärna gå själf“, — tillade hon, — men jag vågar int lämna er barn allena mer . . .“

„Men jag har inga stöflar“, — påstod gossen.

„Du får ta mina långor på fötterna, och om du springer duktigt, så håller du dig nog varm“, — genmålde modren. — „Men se här“, — fortsatte hon, — „ha ni litet mat . . . kom nu!“ — och hon utvecklade därwid från ett knyte ett bröd jämte annat smått i matväg, som hon medfört från byn.

Barnen lastade sig med glupande ihver öfver den framjatta maten. Det märktes nog, att de ingenting förtärt på hela dagen . . .

Den följande morgonen var Janne i god tid på fötter för att wandra till kommunalnämndemannen. Modren däremot kunde icke lämna fängen, ty hon hade blifwit sjuk. Under natten hade hon flera gånger yrat och skrifit så,

att barnen försträckt kröpit ur fängen på golfvet, där de sedan om morgonen lågo halfsvulna och släpivande af köld. — Nölden var också denna dag ovanligt stark, men icke en wedstida fans i tojan att göra upp eid med. För att få litet warmare, kröpo barnen nu tillbala bredwid modren i fängen, där de gräpde in sig bland klädespaltorna. Det lilla, som återstod af maten sedan föregående kväll, förtärde barnen öfwen där i fängen . . . Modren kunde ingenting äta.

Det var redan ganska långt lidet på eftermiddagen, då Janne anlände hem, efter sitt besök hos kommunalnämndemannen. Men så hade han också haft ett svårt dagvärke, den lille nioåringen. Det hade nämligen börjat junda och blåsa på dagen, och alla vågar hade tillföljd deraf blifwit nästan ofarbara — isynnerhet för fotgångare. Ja, kanske skulle gossen icke orkat till hemmet tillbala, såvida icke en beskedlig bonde låtit honom äta ett stycke på sitt hölafä.

„Mor, mor, jag har „hjälp“ — nu får vi mat!“ — ropade han, sedan han väl hunnit inom dörren. „Se här!“ — och han framdrog derwid från barnen en nedskrynklad och smutsig pappersslapp, hvilkun han gaf åt modren.

Enkan tog lappen i sina magra händer och öppnade den förvånat. Hon hade som barn fått lära sig skriva, och hon kunde följaktligen afwen nu läsa, hwad där med kluddiga, stora bokstäfwer stod på lappen. — Hon läste:

„Veder ödmjåkelligen herr gäsigiswaren och kominalordförara wa så goer å ge tre (3) lapppar råg åf fattispanmäln åt enkan ran, som å mycki fatiger, intygat

Högaktmingsfullt
Karl Striwars,
Kominalnämndman“

Enkan stirrade en stund på „hjälpen“, som hon fått, därefter slängde hon den på golfwet.

„Swarför gör ni så, mor?“ — frågade Ranne, som stått bredvid och sett på, sålänge modren läste.

„Jo, juft derför,“ — swarade modren, — „att den hjälpen, som du hämtade, betyder lika mycket som ingenting . . . Där står, att wi ska' få tre lapppar råg från gäsigiswaren, men till honom är nära en mils wäg . . . och hwem skulle gå dit sedan! . . . Jag orkar int — och ingalunda du häller . . . Men s a d e int nämndemannen någonting?“ — frågade hon.

„Jo, han sade“, — swarade gossen gråtande, — „att fattigt folk borde int gista sig och skaffa barn till wården till molest åt socknen.“

„Jaja,“ — swarade enkan långsamt och wände bort sina ögon från den gråtande gossen.

ett swiket hopp är wäl dock det wärsta af allt, och isynnerhet när man hoppas under sådana omständigheter, som här war fallet. Enkan hade icke förut welat anlita fattigwården, ehuru hon nog skulle behöft det. Hon hade också sin stolthet och wille i det längsta med sitt arbete förförja sig och de sina. Och nu då hon, själf sjuk och barnen nära hungerdöden, hade gjort det — tiggat „samhället“ om en liten hjälp, hade man skickat henne en smutsig papperslapp — liksom ett hån.

Tebern, som på dagen litet lämnat henne, insann sig nu åter wärre än förut. Hon kastade sig af och on på sitt usla läger och ropade på watten, watten, för att få den brännande törst släckt, som alltid åtföljer den sjukdomen. Ja watten, det lunde hon då uog få, ty om de icke hade annat, så hade de åtminstone en god brunn på gården Hon

drack gång på gång af den iskalla drycken, som Janne hämtade henne, men besynnerligt — ju mera hon drack, desto större blef den brännande törsten. Till slut kunde hon icke mera få några rediga ord öfver de torra, blodaktiga läpparne, utan låg och wändades med hemst förwirrade anletsdrag och de blodsprängda ögonen onaturligt stora. Andedräkten blef tung och slåsande, och hon försökte nästan med wild häftighet slita kläderna af kroppen

Barnen sutto två i spiselu och tuggade sotkol, det tredje låg på golfwet och gnagade på det, som ännu återstod af den frusna talgbanken sedan föregående kväll, och de två äldsta stodo gråtande wid modrens säng . . . Det sjätte låg dödt och fruset därute i farstun

Så fortför det hela natten. Mot morgonen inträdde deremot en förändring till det bättre i enfans tillstånd. Talsförmågan insann sig åter, men hon war dock fortfarande så swag att hon icke ens kunde röra på hufvudet.

Barnen hade somnat på samma ställen, där de sutto om kvällen d. w. s. i spiselu och på golfwet. Nu under deras sömn kunde man wärkligen se, hwad hunger och elände kunna åstadkomma på ett barnaansigte. De liknade mera

wältnader, uppstigna ur grafwen, med sina magra, bleka och utmårglade ansigten, sina i trasor inhöljda kroppar, än människobarn. Och de skola dock en dag, om de få lefwa, liksom deras fader arbeta kroppsarbetarens tunga arbete. Man skall äfwen af dem fordra styrka, ihärdighet och arbetsamhet, oaktadt deras barndom — grunden, underlaget för den följande lifsåldern, warit en enda ledja af swält och lidanden af alla slag

Något senare på dagen, sedan wägarne blifwit litet upplörda, sticlades Janne af modren igen ut till byn för att söka hjelp. För sig själf önskade entan numera ingenting, ty hon wiste, att hennes lefnadstimme snart war slagen, men det war för barnens skull, ty om de icke i dag finge någonting att äta, så skulle de otwifwelaktigt dula under.

Men det war icke till „kominalnämndsmannen“, ej heller till någon annan bonde Janne nu sticlades, utan det war till ett fattigt torparfolk. Enlan trodde nämligen, att den, som själf är fattig och wet hwad werklig nöd will

såga, är mera villig att rädda en hjälpsam hand åt den i ännu sämre omständigheter städdä nästan, än den rife — och hon blef icke håller bevisen i sin förmodan. Torparmor skickade hvarfen smutsiga papperstappar eller andra dylika „hjälpmedel“, utan hon insann sig sjelf, medförande, utom hoppet om bättre dagar, äfwen matförnödenheter — så långt hennes små förvärd det medgissnit.

Ja, nu skulle man sett, hvilken glädje det blef i den usla lojan. De små barnens ögon riktigt tindrade af förnöjelse, då de sågo de hårda brödlanternorna, som framstalles af torparmor, och som glupande wargungar kastade de sig sedan öfwer den tarfliga anrättningen. Till och med öfwer enkans tillblela ansigte slög ett matt leende, då hon såg sina barns glädje. Hon wille sammanknäppa sina händer till bön — till tackfägelse, men förmädde icke röra dem ens så mycket. Dock, stor sak, icke är det med händerna man ber, utan med hjärtat

Twå dagar därefter hade enkans slutat sin kamp och wandrat dit, hwarest förut hennes man och sedan hennes yngsta barn gått förut — i grafwen.

Och barnen? — Ja, de blefwo som faders och moderlösa af fattigwården bortauktionerade till de minstfördrande, och komma sålunda att få sina hem det ena här, det andra där

Gubben Rolig och hans mågar.

Om någon gjorde skäl för sitt namn, så nog var det gubben Rolig, ty en roligare karl fanns icke på nära närbyder.

Nedan till det yttre var gubben kostlig att åse. Vitet och trind med „armar som skacklar och ben såsom hjul“, uppvälte hans blotta åsyn redan löje och grin, där han visade sig. Och började han prata sedan, hwilket han nog alltid gjorde, så då stact spjufwern fram ur hwarje ord, ur hwarje gest, och man måste skratta, om man wille eller icke. Själw var gubben mycket allvarsam, under det han talade, och man skulle däraf komma på den tanken, att han för sin egen del war föga road af sina twidheter, såwida icke de små, blå ögonen under de något busliga ögonbrynen och de ständiga rykningarne i mungiporna skwalrat om mofatsjen. Rolig war därför en gärna sedd gäst, där det skulle wara „roligt“, såsom å danser, bröllop och dylika tillställningar, och man kostade gärna några

supar på honom, för att få honom att bli „ännu roligare.“ Stor människofälskmedom ägde gubben åfwen, ty under sina stomaterifärder — han war nämligen stomatere — från gård till gård, från by till by, hade han „allti hawi ögonn å öronn mese“, som han själf uttryckte sig.

Ja, många woro de putsstiftiga upptåg och anekdoter, som tillstrefwos gubben Rolig, och roliga woro de också alla, men roligast war dock i mångens tycke det upptåg, som förskaffade gubben — måg.

Rolig hade nämligen åfwen — utom åfskilliga tufen på fiskbottnet — en dotter, som ansågs för en af bygdens wadrafte flickor. Och wacker war hon i samning också: lång och smärt med knofkrigt hår samt ögon, som riktigt woro skapade att „köpa fisk med“. Ligger man ännu därtill, att hon war ensam arftagarinna till faderns „tusen“, så är det intet under, att postkarne i trakten hängde efter henne, „som den onde efter nämde männen“, för att begagna ett af gubben Roligs egna uttryck.

Men Lena — så hette flickan — måste ha insett, att det icke war så mycket efter henne själf, som icke mera efter hennes fars „tusen“, de flesta af postkarne sträfwade, eftersom hon

ännu icke wid tjugu års ålder gjort sitt val. Och dock hade det bland hennes friare funnits flere hemmanslöner, ja, till och med en riktig rusthållarfön.

Men så flyttade där till byn -- Lena gifte då i sitt tjugondeandra år -- en dräng, en wacker, ljustlätt yngling, och denne wunn, hwad så många förgäfwes eftersträfwat: Lenas kärlek samt löftet att bli hans för hela lifwet.

Detta war als icke i gubben Nolligs smak, att bortgifwa sin dotter åt en dräng, som icke ägde mera än „en Gud och en jacka“, och som ännu till war en sådan där „sliskas“ pojke. Nej, hällre skulle han sett, att Lena släkt sitt hjärta åt „Nybyggars-Gustaf“, som ägde ett stort, skuldfritt nybygge jämte fullt upp i listor och lärar och hwilken äfwen hörde till en af Lenas ifrigaste beundrare. Denna sin tanke sade gubben äfwen åt Lena samt tillade desoutom, att han icke skulle ge sitt samtycke till giftermål mellan henne och „Dottas-Muders“ -- så kallades Lenas trolofwade -- åtminstone icke „tills-widare.“ Han war icke den, som med swett och möda strapat ihop några tusen, för att sedan lasta dem i samnen på förste, bäste „dräng-spöling.“

Det såg således märkt ut för de unga två, och Gud wet hur det tillslut skulle gått med deras lycka, om icke saken afgjorts af gubben Nollig själf till allmän belåtenhet och det på ett sätt, som war rolighetomakaren Nollig wärdigt.

Det war sommar.

Höbärningen pågick som bäst i trakten, och det war därför en brädsla och ett lif, som andra tider på året icke kunna uppwijsa. De flesta gårdar stodo tomta och ödsliga, ty alla, som förmådde röra räffan eller lien, woro ute på höängarne. Äfwen de fattiga, de som icke hade egna ägor att bärga, woro borta från sina hem. De arbetade åt bönderna, dels för dagepänning, dels för att sedan på hösten få bärga någon ängs- eller skogsbacke, som bönderna icke „idist dras me.“

Gubben Nollig hörde till dem, som hade egna ägor, hwilka han genom köp förskaffat sig. Men som han war för gammal att orka slå sina ängslappar själf, och någon annan karl ej häller fans i huset, så beslöt han att hålla s. l. „tallo“. För den skull sliskas han bud kring byn, att ifall gossarne den och den kwallen wille

komma och „ta ett tag“ med sina liar på hans äng, så wore de wälfödda. „Traktering“ skulle icke fattas.

Och „gösfarne“ kommo äfwen på den utfatta hvallen, nästan „man ur huse“. Ja, till och med några slickor insunnos sig, ty det kunde ju behöfwas „fantäre“. Dessutom wiste man nästan med säkerhet, att gubben skulle ställa till en liten dans efteråt, och kanske war det denna omständighet, som lockade slickorna dit.

Snart woro alla i full wärksamhet.

De blanka liarne glimnade i aftonsolens sken, där de under muntert stratt och slämt fördes fram och åter genom det redan daggiga gräset af de i bara skjortärmarne klädde unge männen. Då och då gjorde man halt för att ta en styrketår ur Roligs flask, som denne jämt bar hos sig eller också gjordes ett längre uppehåll, för „att smak på hwa Vena had' i pannon“, som lockade öfwer en liten eld ett stycke från sadan.

Rasht gick arbetet, och rasht gick också „trakteringen“ med.

Slutligen kunde man icke mera stå efter hwarandra i linje, ty ängen war liten, utan man måste stå hur det blott passade — den ena här, den andra där. — Ugefär midt på

ängen blef en stor, nästan fyrkantig bit oslagen, och på denna började Nybyggars-Gustaf jämte Bottas-Anders „pröfwa sina liar.“

Gubben Rolig stod ett stycke ifrån med brännvinsflaskan i hand och såg på hur de två unga männen „filade“ af efter hwarandra kring den fyrkantiga biten.

Plötsligt stög en „galen idé“ genom gubbens hjärna. Det war en sådan där ingifwelse, som hwar och en någon gång helt plötsligt fått, och som, om den kommit till utförande, man wanligtwis fått ångra efteråt.

„Postar!“ — ropade han, så mycket han förmådde, under det skallen tittade fram ur hans små, blå ögon.

De närmast stående, bland dem Gustaf och dennes lamrat, stannade med arbetet.

„Jo, ser ni, postar, ja' har fått någonting i mitt hufwud . . .“

„Det märks nog“, — afbröt en med en talande blick på gubbens brännvinsflaska

„Åh prat! — Nej, jag har någonting annat, någonting som är rätt roligt.“ — fortsatte Rolig. — „Ser ni, där stå Nybyggars-Gustaf och Bottas Anders på en och samma bit, och ni wet nog, hm, . . . (gubben blickade

härvid på Vena) — „Men nu lofvar jag, att den utaf de där två, som först kan trötta ut den andra, han ska' få bli måg åt mig . . . hon ska' få dottern min Begriper ni?“

Jo, de begrepo nog alla, ty ett skallande skrott belönade gubbens förslag.

„Nå, går ni in på salen också?“ — frågade Nelig wänd till de två, som förslaget angick.

„Ja men, gör jag int det“, — svarade Gustaf, som redan i andanom såg sig som segervinnare.

„Nog är jag också med om salen“, — inföll Anders skyndsamt. Det skulle håller icke varit värde att neka, ty då hade han nog snart blifwit utskrattad.

„Nå så börja wi då!“ — ropade Nelig högt skrattande åt sitt befängda infall, hwilket skulle förfästa honom ett godt tillfälle att så där öppet få förtärla Gustaf som sin måg, ty icke ett ögonblick twiflade han på dennes seger, hwilket wäl håller ingen annan gjorde. Gustaf war ju stor och stark som en jätte, då den andre däremot war, om icke just liten, så åtminstone tämligen flent bygd. Dessutom war

Gustaf fänd för att wara en af traktens bäste slätterkarlar.

„Ett tu!“ — ropade någon

Narne sänktes med det samma i gräset, och kampen började.

Gustaf slog nu förut, och det gälde därför för Anders att gå så „kärt på“ som möjligt, för att sedan, ifall Gustaf icke orklade undan, ropa honom „ur slaget“, då segern tillhörde Anders. Orklade Anders däremot icke följa Gustaf, utan lämnade sig efter, då war segern den senares.

Alla de andra upphörde att slå samt följde nu med spändt intresse de kämpande.

Vitet afsidet stod Vena, blek och darrande. Hon wiste, att om Anders förlorade, så wore han äfwen förlorad för henne. Hon kände honom så wäl och wiste, att han icke skulle emottaga en lycka, som han icke varit man att kämpa sig till — i det ärliga arbetets kamp.

Men efter de slående gick gubben Nelig och gnuggade händerna af förnöjelse. „Det är ju rakt som i jagorna!“ — utropade han litet emellan. — „Där får prinsén klättra opp med glasbärget och göra en hel mängd andra dylika konster, för än han får prinsessan och

min dotter hon är nog så god som någon prulleska, ha, ha, ha!" —

De slående hade nu gjort tweente slag kring fyrkanten, men woro all fortfarande tätt efter hwarandra. Segern war således ännu owis.

Gustaf tyktes anstränga alla sina krafter för att så försprång framom sin medtäflare. Men denne wille icke lämna honom något sådant. Bådas liar fördes lika snabt genom gräset, och båda gjorde de också lika breda hugg.

"Gå på frislare, Gustaf, och låt int Anders hugg benen undan dig!" — ropade en.

"Och du, Anders," — inföll en annan, — "häng efter Gustaf bara!"

Så blef det åter tyst.

Det hvarjande ljudet af skarn, där de fördes fram och åter genom gräset, samt de sländes tunga andedrägt war det enda, som förnams.

Plötsligt började Anders lämna sig efter. Först litet, men så allt mera och mera.

Gustaf, som märkte detta, ansträngde sig till det yttersta för att så mellanrummet ännu större. Han riktigt "wäldsfog", som det heter. Stora sweltvärlos droppade från hans pannu och kinder, ögonen stodo blodsprängda ur sina

hålur, och bröstet häfde sig upp och ned som en blåsbälg.

"Kasta på, Anders, du blir efter!" — ljud en uppmuntrande röst ur hopen.

Anders följde uppmuntringen, gjorde några breda hugg, och så war han åter tätt inpå Gustaf. Det war således endast en "sint" det där att han lämnade sig efter.

"Ur slaget!" — ljud plötsligt Anders' stänma.

Kolig hoppade högt wid detta ord, och ett foxl af förwåning hördes från de andra.

"Ur slaget!" — ropade Anders ånyo.

Gustaf gjorde ännu några förtwiflade hugg, men insjende att segern numera war förlorad för honom, kastade han omedelbart berefter lien ifrån sig, gjorde ett stutt åt sidan samt lämnade wägen fr.

Anders slog ännu ett litet stycke för att wisa, att han icke war uttröttad, men så slutade äfwen han.

Subben Kolig såg ut, som om han fallit från skarne.

"Har du sett på fan, har du sett på fan!" — war det enda han kunde säga på en god stund. Alla skrattade.

„Nu lär det ha gått tvärt emot hvad ni önskade,“ — yttrade en.

Börnjade strattsfalvör.

„Nej så tatten håller, om det gick tvärt emot hvad jag önskade,“ — svarade gubben stolt samt tillika förvargad öfver, att man strattade på hans befoftnad. — „Anders ska' få slickan, för han har ärligt förtjänt henne . . . och ni andra ska' vara så goda och slå ängen slut, så får ni er sedan en liten „fwångom,“ i stugan min.“

Gubben höll ord. Lena och Anders fingo hvarandra, och deras bröllop firades samma höst.

Under bröllopet gick gubben jämt och tatlade om sitt lustiga infall, som så där hastigt beredt twänne ungas lycka. — „Men“ — slutade hon alltid sitt tal om den saken — „int hade jag ännat, att det skulle gå på det sättet som det gick, ha, ha, ha!“ —

Från strid till frid.

Wid utfauten af byn på „herrgårdsmarken“ står ett förfallet ruckel, hopfogadt af grofta obilade stockar med torstal — ett ruckel, som wi i dagligt tal benämna „stuga“. Denna stuga äges egentligen af „patron“ på herregården, ehuru han för många år sedan öfverlät den på arrende åt en af sina forne drängar, hwilken gifte sig och sålunda behöfde någonting att föra hustrun uti. Då redan war rucklet dåligt och knapt beboeligt, och nu under årens lopp hade det blifwit sådant, att det hvarje stund hotar att störta öfverända, ty hvarken arrendatorn eller ägaren göra någonting för att afhjelpa bristerna.

Lätom oss „fördensfull“ en eftermiddagsstund, utan fruktan för fattigdomen och eländet, som säkert derinne påträffas, göra ett besök i rucklet.

Det första, som möter våra blickar wid inträdet, är en lång, mager kvinna med ett

ytterst sjukligt och lidande utseende. Hennes blåblåa ansigte, hennes insjunkna bröst och trasliga klädjel vittna alltför väl om, att hennes lif ingalunda är någon „wandring på rosor“.

Vi se ofs nogare omkring i detta mörka kuffe och stuno, att kvinnan icke är den enda personen därinne.

I en fäng, som icke innehåller stort annat än några halfruttnade halmstrån, sitter en gosse af omkring 12 års ålder och betar med sina små, magra fingrar om ett tunt hvitt trästycke hvilket han böjer och vrider fram och åter, tills han slutligen får det att likna någonting, som af allmoget kallas „sundrast“. Gossen är föröfrigt ofärdig i benen och urständsfatt att utan andras hjälp röra sig från stället samt slysselsätter sig värtligen med att förfärdiga aslar.

Ännu en blick och vi märka, att stugan inrymmer flera personer än kvinnan och gossen.

På golvet tråla nämligen två flickor, ungefär 6 år gamla, lika stora med lika utseende: magra, smutsiga och trasiga. Men det är ej heller någonting att förundra sig öfver, att de äro så lilla, ty barnen äro tvillingar.

I waggan, som röres af kvinnans ena fot

under det hon slysslar med någonting i spjeln, ligger desutom en parfwel till pojke och sofwer — sofwer ofskadens och barnets sömn.

De äro således fem personer i stugan, och då wi öfvertygats ofs om det, sätta wi ofs på bänken wid wäggen för att taga själfwa stugans inre i närmare skärskådande.

Den är för det första liten och låg, ja, så låg, att till och med kvinnan måste böja på hufwudet, då hon träder under någon äs. Spjeln, svart och sotig liksom hela det inre föröfrigt, upptager säkert en tredjedel af utrymmet, och en stor hög torra kwistar upptager den andra tredjedelen. Längs ena wäggen står fängen, uti hwilken den ofärdige gossen sitter och längs den andra en på bodar stäld „sawer“, som troligtwis tjänar till liggplats åt någon. En hylla med några gamla, spruckna stenfärl uti, ett bord, på hwilket de nio swardsworna efter en nys slutad måltid ännu befinna sig, samt en söndrig stol och bänken, på hwilken wi sitta, utgöra det öfriga möblemanget.

Kausse kunde ännu ett och annat upptäckas, såsom ett par spruckna trästolar wid dörren, en bxe på „wäggnaggen“ med mera dyligt, ifall

vi finge mera tid på oss och icke stördes i våra betraktelser af den ofärdige gossen i fången.

„Mor, mor!“ — ropade han. — „Jag tror, att far kommer hem nu . . . eller månne det vara någon annan karl, som kommer gåendes uppför backen.“

Mor svarade ingenting, utan gick fram till fönstret, satte ansigtet mot rutan och spejade en stund nedåt backen till.

„Ja, nog är det far . . . och full som vanligt“, — sade hon därpå långsamt och, som det tyktes, lifgiltigt.

„Har ni nu maten i ordning, mor, annars blir det åter ett väsnande, som är försträcktigt? — yttrade den ofärdige gossen med tydlig rösta målad i sitt ansigte.

„Bröd och fisk fins på bordet, och potätren värmas som bäst i spjelsen . . . annat ha vi int,“ — svarade kvinnan ännu lifgiltigare än förut.

„Tyst, nu kommer han! — Vara int nu Gustu waktar i waggan och börjar skrifa igen“, — sade den ofärdige.

Dörren öppnades också i detamma, och en medelålders, storväxt man med ett rödlätt plusligt ansigte försötte krafla sig öfver tröskeln

Detta lyckades dock icke bättre, än att han föll framstupa omfull med hufvudet så godt som ofwänwä träskorna.

„Ja' har ju sagt, att ni ska' ta bort edra träskor och int låta dem stå här bredwisd dörren!“ — wrälade den stupande och försötte resa sig.

„Det är dina egna träskor, och du har själf satt dem där,“ — svarade hustrun mildt och wille räcka honom handen, så att han skulle slippa upp.

„Dra för . . . och kom icke hit!“ — röt mannen. — „Har du maten i ordning åt mig?“

Hustrun tänkte svara någonting, men hon hindrades därifrån af det lilla barnet i waggan som af bullret waktat och nu började skrifa med full hals.

Warnskrif war någonting, som mannen icke kunde tåla; han hade aldrig kunnat tåla det, sade han. Det war därför med klappande hjerta modren skyndade till waggan för att få den lille att tystna.

„Wiso, wiso, liten wän,
Ligg ni wadert lilla!
Soder och teinglar får du se'n,
Blott du sohwer, min' lilla“ —

sjöng hon sakta, under det hon waggade med handen tryckt mot barnets bröst, så att de lösa,

murena golftiljorna slumpade upp och ned. Men den lille tystnade icke utan började i stället skrifa blott värre.

Mannen kraflade sig under tiden på fötter och kom sedan rakt fram till waggan. Han kunde, som sagt icke tåla barnskrik, och han hade därför uppsunnit ett eget sätt att tysta den skri-
tande — ett „slagord“, som genast satte lifsom
lös för munnen på den lille.

Han sträckte fram den knutna handen alldeles wid barnets ansigte och ropade så mycket han förmådde, med hemligt förwridet ansigte:

Tig på minuten, din s-ans unge, eller ska' jag ta dig i benen och slå dig i wäggen, så att bara en wåt släck ska bli efter!”

Det war „slagordet“, och det hade också önskad wärkan. Barnet tystnade ögonblickligen och blef liggande helt stilla, stirrande på den stora gestalten, som osäkert gungade fram och åter öfwer waggan. Det stannade så plössligen i pråten, att ansigtet icke kunde återtaga sitt naturliga utseende på en god stund, utan blef uppdraget som wid början till ett krampaktigt skrik.

„Ser du, käring, hwad man kan göra ändå! — Nu „kwitar posken int ordet häller“,

— fäde mannen grinande och fäste sina af rusjet talgiga ögon på hustrun.

Denna wände sig långsamt bort, yttrande med lågmäld slänna, att han skulle sätta sig att äta nu, sålänge maten war warm.

Mannen följde hustruns uppmaning och gick till bordet, att fortfarande-skrottande åt sitt betecande med barnet i waggan. Han hade dock knapt satt sig ned samt fått syn på det, som hans uppdukadt, för än han i vredesmod skri-
lande utbrast:

„Hwad tror du riktigt att jag är för en, efter du satt sådan här mat åt mig. — Är detta folkmat — hä?“ — och därwid slog han näfwen i bordet, så att talrikarna hoppade.

„Wi ha int någonting bättre“, — svarade hustrun. — „Allt är slut . . . och det borde du nog weta lika bra som jag.“

„Jag . . . ska' jag weta, om det fins mat i huset eller int! . . . Ska' jag slöta hushället? . . . Du borde skämmas litet! — ry-
pade mannen.

„Nej, int ska' du slöta hushället, men du ska' arbeta och int bara supa, så skulle wi nog ha mat . . . Nog borde du förstå, att int jag orkar arbet . . .“

„Jaså, kanste int jag arbetar!“ — afbröt mannen henne. — „Svent är det, som skaffar mat till huset, om icke jag? — Men sådana äro ni kvinnor! — Bara man tar sig en fridag och en liten sup, så då skrila ni genast, att man int arbetar, bara super, super . . .“

„När har du till sist varit på arbete?“ — frågade hustrun och blickade honom rakt i ansigtet.

„Om . . . ja . . . det angår inte dig, utan håll mun på dig!“ — och därpå sattade han i den framför honom på bordet liggande talviken och ämnade slunga den efter hustrun. Men just som han höll handen upplyftad och sigtade för att trässade sålert, upptäckte han på hennes finger ett glänsande föremål.

„Hå!“ — utbrast han och lät handen sjunka.

Saken var den, att hustrun hade en guldring, en mycket gammal en, flat och bred med ingravade blommor och kvistar. Den hade i många, många år varit i hennes familjs ägo och alltid gått från mor till älska dotter. Hon hade fått den af sin mor, då hon gifte sig, och nu ämnade hon åter gifva den åt sin älska dotter, som tjänade på herrgården, då hon

— Gud beware heme! — gifte sig. Hon höll ringen mycket kär, ty den var det enda minne hon numera ägde kvar efter modren, och hon skulle inte för alt i världen welat gifva den åt någon annan än den, som borde få den. Hon hade förvarat den och hållit des tillwäro så hemlig, att icke ens mannen wistete att den fanns till. Någon gång, då nöden war som störst, brukade hon lämna den i „pant“ för några marker mjöl hos handelsmannen i byn. Sedan arbetade hon åter med förbubblad isver för att få den utlöst. — Ringen war således äfwen ett slags nödaukare åt heme.

3 dag, när den lille gossen i waggan skreit och wädnat och icke på något sätt låtit thsta sig, hade hon tagit fram den från dess gömställe. Hon wistete, att små barn ofta upphöra att gråta, då de få se något grant, glänsande föremål — och något annat „grant“ än ringen fanns icke i stugan. Hon tog därför fram den, höll den öfwer barnets ögon, satte den på en tråd och lät den swunga i lusten. — O, så det war roligt! Barnets gråt stannade nästan ögonblickligen, och slutligen somnade det med den gamla, glänsande guldringen mellan sina fingrar.

Modern tog bort den och satte den på sitt

eget finger. Det war länge, mycket länge sedan hon begagnat den, knapt nog efter giftermålet, ty hon hade fruktat att wisa den för mannen. — Det war därför intet under, att hon lände en nästan lika stor glädje öfwer „granlåten“ som barnet, där hon stod och förde den fram och åter på det smala fingret Så tog hon ihop med ett arbete, men ringen fäst all fortfarande sitta kvar; så gick hon ut, utan att ännu ta bort den, och till sist glömdo hon alldeles, att hon bar den

Nu, när mannen hejdade slaget och blef att sitta och stirra på hennes hand, infåg hon all för wäl sin glömska, och hwad han hade upptäckt. — Hon blef tillblid och förde med en snabb rörelse handen i skjoldan.

„Ja — ha — ja! — Det fins int mat, men guldringar fins det nog! — Hwarifrån har du fått den granlåten?“

„Det är min egen ring — jag har fått den af mor min“, — swarade hustrun med stälfwande läppar.

„Din egen ring, sä'r du? — Har man hört på maken, ha, ha, ha! — Di u ring! — Du wet kanske int, att allt, som är ditt, sä är mitt, och allt som är mitt har du ingenting att

göra med“, — sade mannen flinande. — „Men ta nu och wisa åt mig den granlåten för rofult! — tillade han, i det han steg upp och närmade sig hustrun.

Hon drog sig långsamt undan närmare spiseln, all fortfarande med handen i fickan.

„Låt bli!“ — sade hon aswärjande, då mannen räckte ut handen.

„Jaså, du will int wisa åt din egen man, hwad du har för saker . . . Wet du int, att det står, att hustrun skall wara sin man underdånig och lyda honom i allt — hä? . . . Wet du int det? . . . Har du int läst i bibeln, hwad där står?“ — sade han med gäckande stänma, under det hans utseende och åtbörder siktade kattens, då han leker med det till döden dömda mösset.

Hustrun swarade ingenting, utau drog sig fortfarande långt spiseln åt dörren till. Men mannen som anade, att hon ännu hade springa ut, stälde sig i vägen och fattade henne i armen.

„Se så, inga konstner numera, drapwel! — Sit med ringen genast!“ — röt han.

„Nej, jag ger den int . . . det är min egen ring“, — swidde hustrun . . . „Tag allt, allt hwad du will, men låt mig behållanden

här!" — och hon såg därwid bönsfallande upp i han ansigte.

„Dig och lyd!" — och han knep därwid med den ena handen så hårdt han kunde om hennes arm, under det han med den andra tilldelade henne — ett slag wid örat.

Hustruns hand losnade ur klossidan, och hon wacklade för ett ögonblick, men hon föll ife. Det war icke första gången han slog henne; därom wittnade en mängd rispor och blånader i hennes ansigte. Hon brukade aldrig försvara sig eller göra motstånd, utan wanligtwis lät hon honom kulta på, tills han blef nöjd. Nu däremot ämnade hon göra det — försvara sig. Striden gälde nu också någonting, som hon höll kärt och dyrbart, och som hon ogerna wille förlora.

Med en förtwistad ansträngning lösryste hon armen ur mannens järnhårda grepp, och då han ämnade fatta nytt tag, knuffade hon honom med båda händerna mot bröstet, så att han raglade några steg tillbaka.

Mannen förwånades litet, ty hon hade, som sagdt, aldrig förr gjort motstånd. Men denna förwåning räckte blott ett ögonblick. I det nästa rusade han med en förfärlig swordom på

henne, fattade med båda armarne om hennes lif, och — hon kunde icke röra en muskel — slungade henne under sig på golfwet.

Nu började en förtwistad kamp. Han förfölte så henne att losa upp fingrarna, men då hon icke gjorde det, började han kulta henne med knytstående i ansigtet.

De två små flickorna, som sågo modrens nöd, började gråtande bedja: „far, söta far, slå ut mamma, slå ut mamma!"

Slutligen upphörde också „far". Hustruns krafter hade nu bliwit så förswagade, att handen hjälfnant öppnades, och ringen trillade på golfwet.

Mannen upptog den genast och tilldelade hustrun en spark med foten, skyndade han ut genom dörren.

Ringen war hans!

Hustrun blef liggande alldeles stilla på golfwet — nästan som liflös. Ansigtet blödde ut flera sår på pannan och kinder, kläderna woro rifna i trasor, och i bröstet kändes det, som om resbenen bliwit intruffta.

Så wåldsam hade han aldrig förr varit! Småningom började dock krafterna åter

infinna sig, och slutligen kunde hon stiga upp och tvätta bloden från ansigtet.

Sedan försökte hon tysta den lille gossen, som åter börjat skrifa.

Hennes ansigte var rätt hemskt att åse, der hon stod lutad öfver waggan. Det war icke blåblekt numera, utan nästan svart, öfverfäladt af blekröda strimmor. Men hennes röst war lugn, som om intet förefallit, då hon sjöng sin waggwisa för gossen.

Då den lille jent omsider tystnat, satte hon sig ned wid sitt arbete. Hon war owanligt skicklig i att spinna garn för fiskebragder och antitades också i detta affecude myket af fiskarene i tralten. Hon skulle med förtjensten af detta sitt arbete kunna lefwa i ganska drägliga omsändigheter med barnen, ifall hon sått behålla pänningarna för sig själf. Men detta fick hon ingalunda. Det war mannen, som alltid förde bort det färdiga arbetet och uppbar förtjensten för det samma. Den, som dock tror, att han hämtade hem, hwad han uppbar, mistar sig fullkomligt. Nej, lönnrosten i byn war det ställe, där pängarne lämnades. Där, ibland utafinnade kamrater, satt han dag ut och dag in och föp upp det, som hustrun under

swett och möda förtjänade. Att han det oaktadt fordrade, att det skulle finnas mat i huset, hafwa wi sett prof på.

Hustrun satte sig, som sagdt, ned wid sitt arbete — wid spinrocken. Hon hade lofwat åt den som lämnat henne arbetet, att det skulle wara färdigt till denna dags afton, och hon wille också gärna uppfylla sitt löfte, emedan hon i arbetstön skulle få några små matföroändheter — och sådana behöfdes nog alltför wäl.

Men det war besynnerligt, det wille alls icke gå att spinna nu! Hon kunde icke känna huru träden löpte mellan fingrarna — om det blef för grof eller för fin. — Hon knäpte på händerna. De woro fullkomligt bra, endast något ömma af mannens hårda tag. Men då hon fattade i träden, tytte hon att flugerändarne woro som af järn eller något annat hårdt, så känslolösa föreföllo de henne. Slutligen, då det icke wille lyckas als med hela arbetet, utan träden blef ojäm och knutig, satte han ledsen spinrocken i knuten och brast i gråt.

„Swarför gråter ni, mor?“ — frågade den ena af de små flickorna, i det hon smög sig intill modren.

„Var tyst och låt mig vara i fred!“ — svarade modren mycket ondsint.

„Sådan såg litet förvånad på modren, men blef just icke skrämde.“

„Får vi int äta utaf det, som fins på bordet?“ — frågade hon ännu.

„Nej, det får ni wisst icke,“ — svarade modren. — „Det skall vara åt far, när han kommer hem.“

„Nå, får vi någonting annat då att äta? — Vi ä' så hungriga, så hungriga,“ — kvidde flickan.

„Någonting annat ha vi int nog får ni nu vara utan och vänta — så — länge,“ — svarade modren mycket otåligt.

„Men vi ä' så hungriga, så hungriga“

Det var kväll. Ruffigt och tämligen mörkt var det därute, dockadt vären redan var ganska långt framskriden. Det hade hela eftermiddagen fallit ett smått, fint duggregn, hvilket nu mot aftonen öfvergått till häftiga störtflurar med åtföljande blåst.

June i stugan hade barnen somnat det ena efter det andra — med hungrande magar. En-

daft modren var ännu waken och på sin post, wäntande på mannen, hwilken säkert skulle komma hem förr eller senare under natten. Hon wägade icke lägga sig, ty hon wisste af gammalt, att om hon icke war på fötter, då han kom, skulle det wankas igen.

Det war redan långt efter midnatt, då mannen anlände — bruden och skrifande som wanligt.

Han talade ingenting om ringen, men wäl mycket om ett „förtjänstarbete“, som han åtagit sig, och på hwilket han skulle förtjäna „mycket pengar.“

Han wäntade antagligen, att hustrun skulle berömma honom på något sätt — säga att han war en bra man, som wille arbeta och skaffa mat till huset, efterkom han sladdrade upp och ned om sitt „förtjänstarbete“. Men då hon icke sade ett ord, utan satt tyst och likgiltig på bänken och knapt lyssnade till hwad han sade, upphörde han så småningom med sitt sladder, och stulligen insomnade han wid bordet med armarna forslagda under hufvudet.

Hustrun lät honom sitta, där han satt utan widare. Själf kastade hon sig fullklädd i sängen bredwid den ofärdige gossen.

Hon kunde dock icke komma, ehuru det war

så länge lidet på natten, och oaktadt hon föröfrigt kände sig trött och sönderbrälad, som om hon släpat stenar. Hon tillslöt ögonen gång på gång — men föfångt. De öppnades åter ofriwilligt, och sömnen — de tröttas och lidandes välgörare — tycktes icke wilja insinna sig. Till slut försökte hon icke ens mera att somna, utan blef liggande med ögonen widöppna och lyssnade till regnets brus och stormens hviande därute i uatten.

Och som hon där låg och lyssnade och stirrade ut i det halfmörka rummet, började en hel hop tankar anfatta henne — tankar, hvilka hon förgäfwes försökte slå bort. Händelser, hvilka för länge, mycket länge sedan inträffat, uppöklo nu den ena efter den andra för hennes inre så tydliga och fullständiga, som om de tilldragit sig helt nys.

Hon mindes så tydligt, hur det såg ut för 30 år sedan, då hon ännu war ung och en af traktens wackerste flickor . . . Huru hade icke gosarne då „sirat“ för henne och sölt hennes sällskap. Och huru många giftermåts anbud hade hon icke haft sedan! Till och med rike hemmansbönder hade icke hållit sig för goda att till henne, torpardottern, tala om kärlek och äf-

tenskap. Men hon hade icke fäst sig wid deras anbud, ty hon hade hört, att man icke skall gifta sig utan kärlek, såwida man will bli lycklig — och lycklig — ja, det hade hon också wetat bli Sedan kom han, han som nu satt där wid bordet och snarlade och roed sig under ruset, och wid hans anbud fäste hon sig, emedan hon älskade honom. Han war då ung och wacker så Wiset talade man om, och hon wisete det också själf, att han då redan icke „spottade i glasen“, men det felet trodde hon, att deras ömsejliga kärlek skulle fördrifwa — helt och hållet. Ja, hon hade varit så säker därpå, att hon skrattat åt modren, som warnande jagt: „Tänk dig för, innan du räcker din hand åt en man, som har jmal för glasen. Sådana som karlarne äro före äktenskapet, sådana äro de också, sedan de blifwit gifta.“

Hon hade haft rätt, modren. Han war sådan, nej, icke sådan, utan tusen, tusen gånger wärre. O, hurudant hade icke deras äktenskap varit! En enda ledja af slagsmål, fattigdom och uselhet af alla slag. Snapt en enda dag hade gått sedan deras giftermål, som icke han hade varit öfwerlastad och sedan under ruset

slagit henne. Och dock hade hon gjort allt för att vara honom till wisses: arbetat, trälät och sträfwat dag från dag, år från år. Hon hade födt honom, men icke han henne . . .

Hon hade fått ett litet arf efter sina föräldrar, men äfwen detta hade han supit upp eller förföringat på annat sätt. Ja, till och med hennes kläder, som hon medfört från hemmet, hade fått wandra som „panter“ till lönnkrogarne, af hvilka det fanns dusintals i trakten Men det war ju hans egna saker. Allt, som hon hade, war hans, det hade han så många gånger sagt, och det wiste hon också ffälf „Allt, som är ditt, så är mitt, och allt, som är mitt har du ingenting att göra med“, brukade han alltid säga, då han förde någonting bort från hemmet, som hon påstod att „tillhörde“ henne. Så hade han sagt senast i dag, då han tog ringen Ja, han hade nog rätt han Det war allt hans När kvinnan gifter sig, äger han ingenting mer, icke ens sig själf, ty hon blir ofta nog mannens slaf

Och sådana tankar kommo där många, många öfwer henne, och alla woro de dystra som hela hennes tillvaro. Ej en enda ljus-

glimt kunde hon upptäda på sin ättenslophimmel, utan allt war mörker, lamp och frid. och huru gärna skulle hon icke wetat finna en enda liten ljusglimt, där hennes tanke skulle kunnat dröja med wälbehag -- utan bitterhet till mannen. Men hon fann icke Jo, wänta, -- hon fann ändå! --

Det war i början af deras ättensfay, just då deras äldsta dotter föddes. Då hade han varit så glad, så öm och wäntlig och löfwat på hennes böner, att han aldrig skulle smata bränwit mera, utan arbeta och spara för barnets framtida wäl. Och han hade också hållit sitt löfte -- en vecka eller par, men så började han igen sitt leda lif. -- De andra barnens födelse hade als icke gladt honom -- twärtom! --

Plötsligt stördes hon i sina tankar af en af de små flickorna, hwilken, till hälften waken, till hälften i sömnen, började tugga efter litet mat.

Där fanns också litet mat på bordet, ty mannen hade ingenting förärrt, och modren steg därför upp och ännade gifwa åt flickan därpå. -- Men hon hade knapt tagit två steg på det falla golfwet med sina bara fötter, innan hon öfwerfölls af swindel, förlorade fansen och stür-

tade omfull

Följande morgon kom den eua lilla flickan springande till närmaste gård, där hon gråtande berättade, att mor „wa så sjuler“ samt bad, att någon skulle komma dit med „hjälp“.

Wårdinnan i gården gick, och då hon kom till stugan, fann hon bekräftelse på flickans ord. Hustrun låg febersjuk och hjälplös i sängen — nästan utan medvetande. Vredvid stod mannen, en fullkomlig bild af hjälplösheten.

Wårdinnan lämnade icke den sjuka på hela dagen, utan satt där och försökte, så godt hon kunde, att släppa henne lindring i plågorna. Mot kvällen kom den sjuka till fullt medvetande. Hon bad då wårdinnan läsa någonting ur bibeln för henne.

Wårdinnan tog nya testamentet, slog upp det och började läsa det första hennes blickar föll på. Det var ju alt „guds ord“, tyckte hon.

Hon läste:

„Såsom nu församlingen är underdånig Kristo, så skola och hustrurna uti allting wara sine män underd“

„Nej, nej!“ — den sjuka gjorde en af-

wärjande rörelse med handen. Det där behöfde hon icke läsa . . . Någonting annat . . . någonting, som kunde lugnwa henne milda, förståndande känslor mot hon o m . . . mannen . . . nu då de skulle ställas . . . för alltid . . . Hon wille icke ta agget i hjärtat mot honom med sig i graswen . . . Hon hade så svårt att få frid . . . frid . . . hon riktigt skrel ut det sista ordet.

Wårdinnan sökte, bladdrade och läste satta för sig själf — än här, än där. Hon wille icke så tag i någonting passande. Allt föreföll henne så platt, så intetsägande, så olämpligt för tillfället. Hon kände, att den döende hade sina slumma blickar riktade på henne i spänd wäntan, och detta gjorde henne darrande och nervös . . . Hon fick tårar i ögonen och kunde icke urstilla orden Så slog hon ihop boken, öppnade den åter hastigt, ströf med handen öfwer ögonen och började igen läsa det första hon såg:

„Wårt lif warar högst sjuttio eller åttio år, och när det som bäst warit, har det endast möda och arbete warit“

Ja-a-a . . . mödda . . . och . . . arbete . . . och, . . . och . . . mumlade den sjuka.

Men wärdinnan fortsatte att läsa med låg, darrande stämma, under det tårarne till hälften skynde hennes blick. — Då hon slutat, frågade hon: „Hur känner ni er nu, mor?“

Hon fick intet svar. Den sjuka hade under läsningen sjatta och odemärkt sumrat in i den ewiga hwilan.

Wärdinnan blidade häpen på den döda. — Männe hon nu också fick den frid, hon längtade efter, — tänkte hon.

Jo, säkert, ty det låg liksom ett leende utbredt öfver hennes blåbleka, halföppnade läppar....

„Spelan-Wille.“

Gentligen hette han Wilhelm Ström och hade blifwit född någonstades i skärgården af estniska föräldrar, om jag icke misseminner mig. Han gick på ett träben, war „inhysing“ i byn och bodde i en liten stuga på en backsluttning alldeles wid sjöstranden samt lifnade sig med att göra skedar, steswar, forgar och andra små stödsalster, dem han sedan gick omkring och sålde.

Han kunde nu wara så där widpass femtio år gammal, och hans utseende war just icke hwad man kallat förbelattigt.

Om man undantager träbenet, så hade han föröfrigt en lång, gänglig figur med böjd rygg och smala, liksom hopträngda skuldror. Ansigtet åter war långt och smalt med insjunkna, bleka kinder, en något för stor näsa samt en pannå, som wisserligen war wälsformad, men betäckt af en sådan mängd skrynlor och färor, som om hela världens forger skulle tyngt hans hjesa.

Kanske fins det människor, som äro så wanlottade, att de icke äga någonting, som man skulle kunna kalla wacker, men så war åtminstone icke förhållandet med Wilhelm Ström.

Han hade nämligen ett par mörka, djupliggande ögon, och ett par ögon, som hwar och en måste beundra. De woro för det mesta halfslutna och gömda bakom de långa ögonhåren, och de gäsko ansyftet därigenom ett drömmande melancoliskt utseende — nästan som om man hängt ett mycket fint och genomskinligt sorgsör därför. Men någon gång så blypnade han dem dock helt och hållet, och då skulle man sett, hwilken eld, hwilken glans som strömmade från dem. Det war riktigt så att man „kunde bli rädd“, påstodo flickorna, när han någon gång fäste sina flammande blickar på dem.

Men det war hwarken hans wackra ögon eller hans person föröfrigt som gjorde, att han war så wäl kund, ja, nästan en oumbärlighet i trakten, utan det war hans musikaliska förmåga.

Han war nämligen bygdens sticlågaste fiol-spelare och för den skull anlitad af ungdomen wid alla dessa danser och andra tillställningar, där musil behöfdes . . . Ja, det „gick icke rik-

tigt“, påstod man, om icke „Spelan-Wille“, som han allmänt kallades, spelade på dansen. Han kunde då först inlägga lif och lust i polkan eller walsen. Det war, som om hwarje strådrag, hwarje sträng på den gamla fiolen ropat till ungdomen: „Glädjens och njuten i ungdomens war, snart nog förswinna de, blomstringens år!“

Och Spelan-Wille själf, han war då också riktigt inne i sitt rätta element. En lärare njutning kunde aldrig finnas för honom, än att få sitta och spela på sin gamla fiol — sin „hustru“, som han stämtande kallade den.

Men dansmusiken war dock icke riktigt i Willes swal. Att om sommarkvällen, då sön läg lugn, och astonsolen kastade sina strålar på de kringliggande stränderna, sitta utanför sin stuga och spela de melodier han själf gjort, utgjorde hans högsta nöje. Han kunde sitta där långt in på nätterna och låta den ena melodien efter den andra ljuda. De woro alltid sorgliga, memodsfulla och lifsom klagande, dessa melodier, men tillika så gripande, att åhöraren nästan betogs af rönning.

Ofta hände det att fiskarene, som lågo på notdrägt därute kring holmarne, midt i natten uppväcktes från sitt hårda läger af Spelan-

Willes wemodsfulla melodier, hwilka klingade långt öfver sjöns yta i den lugna natten.

„Den förbaskade Spelan-Wille, som int låter folk sofwal“ — sade de då wresigt och wände det andra örat mot den hårda klippan.

Men hur de wände och swängde sig, så kunde de dock icke få någon ro för de sorgliga tonerna. De trängde raft in i deras hjärtan och gjorde de gamle, förhårdade fiskarene så så wela till sinnes, att de singo tårar i ögonen. Det war riktigt, tyckte de, som om sjöens toner berättat om deras egen sorgliga samf bland de ogästvänliga klipporna. — deras eget lidande och elände

„Nog är det ändå en besynnerlig människa, den där Spelan-Wille“ — mumlade de. — „Han spelar ju raft så, att det låns ändå in i hjärtat.“

Men Spelan-Wille hade icke allrid varit sådan, som han nu war. Han hade också en gång varit ung och frisk med swallande blod i sina ådror och blifvit hän mot lifwet med ungdomens hela tillförsigt och glädje. Men det war för längesedan, för mycket längesedan.

Han hade egentligen ännat bli fiskare lifsom fadern samt också några år hållit på därmed, men det mödosamma lifwet därute bland klipporna behagade honom icke, och så flyttade han upp till fastlandet och blef dräng hos en bonde Han war då 22 år gammal.

I twänne år arbetade han lugnt och bestligt hos sin husbonde, men sedan gick det med honom som med de fleste unge män här i världen: han blef lär, och det så att det förslog ändå. Föremålet för hans kärlet war hysmedens dotter — Mari.

Och Wille, som han då ännu blott och bart kallades, yppade sina känslor, och Mari swarade, att hon också „tyckte om honom“, och de lofwade hwarandra „trohet för hela lifwet“ och woro lyckliga. — Men icke länge . . .

Knapt två weckor därefter råkade Wille under skogslygga blifwa under ett fullfallande träd och med den påföljd att hans ena ben blef illa krossadt.

Wille fördes genast till klinikan i Helsingfors, och där togo doktorerna hest lugnt och sågade bort det sjuka benet, och gifwio honom ett annat af trä i stället.

„Det här benet, som wi gifwit dig“, —

hade doktorn strattande sagt, då Wille efter långa veckor utstrefs från klinikum, — „är mycket bättre än ditt andra, ty om det skulle råka bli sjukt eller få något fel, så kan du själf bota det.“

Ja, det visste Wille nog, utan att doktorn behöft säga det. Det var endast att lägga sten på börda.

Och så kom Wille hem tillbaka, och den första bekanta person han mötte, när han anlände till öhn sorgsen i hägen, var just — *Mari*.

Kanste hade hon på något sätt fått weta, att han skulle komma den dagen och wille vara den första, som skulle hälsa honom välkommen. Eller kanste war det blott en slump . . .

Det riktigt klack i Willes hjärta, då han såg henne på afstånd.

De hade alls sedan olyckan icke talat ett ord med hwarandra. Endast ett bref, som *Mari* skrifwit och genom annan person låtit tillställa Wille, hade warit det enda meddelandet dem emellan. I brefsuwet hade *Mari* försäkrat, att ingenting skulle kunna skilja dem åt, att hon alltid skulle förbli hans, hurudan än hans framtid månne blifwa. Hon hade engång lofwat

honom sin tro och kärlek, och sina löften tänkte hon också hålla. Hvad skulle det wara för en kärlek, som genast, då olyckan kom, blåste bort och lämnade den olycklige ensam och öfvergifwen! Nej, sådan war icke *Maris* kärlek.

I denna tonart war hela det långa brefsuwet skrifwit, och Wille hade blifwit så glad, när han läste det, att han knapt kunde ligga stilla i sängen. Men denna glädje warade blott ett ögonblick. I det nästa, då han såg på sin afsägade fot, hade han sagt till sig själf, att det war omöjligt, att någon kvinna mera kunde älska honom, en krympling. Och om också *Maris* kärlek wore så stark, att hon allt förfarande, trots det som händt, stod fast i att bli hans hustru, så kunde han själf icke tillåta det. Ty huru skulle han hädanefter kunna försörja hustru — det war nog, om han kunde försörja sig själf, och icke behöfwa bli andra människor till börda . . . Nej, han wille icke göra någon kvinna olycklig genom att ledja henne wid sig, krymplingen; nog fick det nu wara slut med hans lefnadslycka.

Och så skulle just hon wara den första bekanta person han mötte. Han hade häfst önskat slippa att wisa sig för henne nu i sitt

krumplingstillstånd. Ja, nu först lände han riktigt det olyckliga i sin belägenhet; det ländes nästan, som om man fargat hans hjärta med knifstyng. Om han ändå hade fått dö där på lajarettet och sluppit undan *a l l s a m m a n s . . .*

Han tänkte bedja larlen, som skjutade honom, löra framåt förbi Mari utan vidare. Men då de kommit så nära, och Mari härfade och blef stående wid vägen, liksom för att räcka honom sin hand, kunde han icke, utan måste stanna.

Hon började samtalen med att fråga, om han fått hennes bref, och då Wille svarade ja därtill, sade hon, att hon haft mycket ledsamt under denna tid, som han legat där i staden, samt att hon flere gånger så gärna skulle kommit och hälsat på honom, men att hon icke funnat det, hvarken för sina föräldrar eller andra människor, som icke kände till hemligheten dem emellan. Hon hade så mycket att säga honom nu, slutade hon, men det gick naturligtvis icke för sig här, och hon blickade därwid på skjutlarlen. Men om Wille ville fortsätta den öfriga delen af vägen gående, så kunde de följas åt och sampråka under tiden.

Ja, det hade Wille ingenting emot, ty en

hel hop galna tankar hade åter börjat forsa hans hjärna wid åsynen af Mari och lysnandet till hennes röst. Han hade rent af glömt bort hela sin olycka.

Han tastaade läcket tillbaka, som dolt hans träben och ämnade just krafsa sig ur färran. Men en blick på Mari war nog att hejda honom i hans förhastwande.

En sådan tydlig och djup sasa stod målad i hennes ansigte wid åsynen af träbenet, att det riktigt ländes, som om man huggt knifwen i Willes hjärta.

„Åör!“ — mumlade han, (stblet i ansigtet, åt skjutlarlen . . . Och så skildes de åt, han och Mari, och skildes åt för — alltid . . .

Ären förgingo, det ena efter det andra. Wille hade flyttat in i den lilla stugan, hwilken han erhållit af sin förre husbonde, den, i hvars tjänst han förlorade sitt ben, och där ledde han jeban ensam och öfvergifwen. Den enda glädje för honom war att, som sagdt, få sitta med stolen i handen utanför sin stuga i twällstymningen och låta den ena wemodiga melodien efter den andra ljuda öfwer strängarne.

Och så glömdes småningom den muntre, wädra „Wille“ bort, och den frolige, gråhåriga och buttre „Spelan-Wille“ kom i stället.

Mari åter blef gift med en torpare, som föp fyra dagar i weckan och arbetade två, och de lejde därför, som man lätt kan tänka sig, i den yttersta fattigdom och nöd. Det war hufwudsälligen hustrun, som här skulle skaffa bröd till huset. Slutligen dog mannen, och det war wäl, att han gjorde det, ty annars skulle de båda två på gamla dagar fått gripa till tiggarskapwen.

De hade ofta under dessa många år träfsats, Wille och Mari, och till och med talat med hwarandra — men det war endast om litgiltiga saker. Om deras forna förhållande hade däremot aldrig ett ord kommit hwarken öfwer den enas eller den andras läppar. De woro till det yttre hwarken mera fiender eller mera wänner än alla andra människor, som lefwat i en by i trettio års tid, utan att ha haft någonting särdeles att göra med hwarandra. Folket wistete häller ingenting om deras forna kärlek, och därför jades det alltid, då det blef fråga om Spelan-Wille: „stadars karl, som miste sin

fot!“ — men aldrig: „stadars karl, som miste sin brud!“

I djupet på de bådas hjärtan bodde dock en underlig känsla, som ären icke förmådde utplåna, och denna känsla sade till dem hwardera, att de förspilt sin lefnadstydka, att just de två skulle haft hwarandra. Men känslan den fick ho i deras hjärtan, öfwer läpparne kom den aldrig

En afton, det war i medlet af sommaren, skulle Mari — eller Nyströmskan, som hon numera kallades efter sin man — gå till ett ställe, som låg wid utkanten af byn, och en af wägarne, som ledde dit, gick alldeles förbi Spelan-Willes stuga. Hon hade förut flere gånger under dessa många år varit åt samma håll, men alltid med affigt gått en annan wäg. I afton wistete hon dock icke hwad det war för en underlig känsla, som dref henne att wälja just den wägen, som ledde förbi h a n s bostug. Flere gånger stannade hon röttigt och ämnade wända om, men just som hon skulle göra det, kom den där oförklarliga känslan åter öfwer henne och dref henne vidare på samma wäg.

In närmare hon kallades Spelan-Willes

honing, desto större blef hennes beklämning, och då hon slutligen sål fingan i sigte, måste hon riskigt hålla handen för det eroligt klappande hjärtat.

„Jag tror, att jag har blifwit tosig, gamla människor!“, — mumlade hon och förfölkte skratta ut sig själf, men det wille icke rätt lyckas. Snarare skulle hon kunnat gråta.

Slutligen kom hon så långt, att hon kunde urslika Wille själf, där han, som wanligt, satt med fiolen i handen utanför sin stugudörr.

Hon stannade och dolde sig bakom ett busksnår. Hon wille lysna ett ögonblick till musiken, innan hon gick vidare.

Hon wäntade en minut, två, ja tio, men ingen musil lät höra sig. Wille satt fortfarande, som han suttit, med fiolen i handen och stirrade ut öfwer sjöns lugna yta.

Slutligen blef wäntan henne för lång, och hon steg salta ur busksnåret och började wandra framåt längs wägen. När hon kommit ungefär tio steg ifrån honom, och han ännu icke ens rört på hufwudet, hostade hon och stampade i marken för att wäcka hans uppmärksamhet — men utan resultat!

Hon började då tro, att han somnat och fortsatte därför wandringen utan att se åt sidan. Men just som hon kom snedt emot honom, kunde hon icke låra bli att kasta sina blickar på hans ansigte, och för andra gången såg hon tillbaka för den hon älskat och ännu älskade. Första gången hade det varit för hans träben, men nu war det för uttrycket i hans ansigte. Det wisade nämligen, att han war — död.

En stund stod hon, utan att kunna röra sig ur släkten, och stirrade på den döde mannen. Men därefter gick hon rasst upp på trappan, tog honom i sina armar och bar honom in i stugan. Sedan gick hon tillbaka till byn och berättade för den första hon träffade, att Spelan-Wille låg död i stugan. — „Men jag skall nog bestyra om, att han blir begrafwad, andra öf-höfwa int slöta om någonting“, — tillade hon med en lätt darrning i rösten.

Och hon gjorde det också — bestyrde om att han kom „i jorden“. Men inte war hon den enda, som sålde tårar wid Spelan-Willes graf. Nej, det fanns många, som gjorde det — många bland de unga . . .

„Nöte-Maja.“

„Mor, hör du mor!“ — ropade Andersbacka far en dag till sin hustru. — „Sätt nu tigarbolstret på ugnen och tag bort grytan, för wi ha Nöte-Maja här igen — det förbästade skrället, som är segliswadt värre än en gammal hund.“

Mor stod och sysslade med någonting wid spjeln och blef högeligen förargad öfver, att bli såred i sitt förhåfwande.

„Jaså, ä' hon nu här igen!“ — swarade hon. — „Gud nåde, det sä'r jag, för ä' int hon till ett syndastraff åt oss, så då ä' ingenting,“ — och blossjande röd af förargelse drog hon grytan från ugnen, tag ett gammalt, trasigt och nedsmutsadt bolster från öppningen mellan spjelskuren och wäggen samt slängde det upp i grytans ställe.

„Nu kan hon gärna komma, och frysa skall hon wisst icke behöfwä“, — sade hon och kastade därwid en skadeglad blick på den flammande

elden i spjeln, som nästan bagen i ända brann bär, oaktadt det war midt i högsommaren.

Maja bars in. Hon kunde icke gå själf, emedan hon war lam nästan öfwer hela kroppen.

Hon war föröfrigt en af dessa människor, hwilka enkom tyckas komma till i världen, för att blifwa sig själf och andra till en plåga. Som luter baru hade hon redan legat kommen till last, ty hennes ogifta moder dog, då Maja war helt liten, lämnande ingenting annat efter sig än ett dåligt rykte och — Maja.

Sedan hon blef större, hade hon wisst arbetat och trålat lifsom andra, ja, kausse mera än de flesta andra, ty hon gälde den tiden för en af de duktigaste och starkaste kvinnor som fanns, och mången wärldinna, som nu, röd af förargelse emottog henne, hade då gjort all, för att få henne i sin tjänst. — Men så kom olyckan. Maja råttade ut för ett slagansjäll, som hade tillföjd, att hennes armar och ben blefwo totalt förlamade, ja, till och med talgäfwan förlorade hon till en del. Nu war det naturligtwis slut med Majas arbete och och själföförförningsförmåga.

Medmänniskorna, åt hwilka hon, så länge hon war frisk, hade öftrat sitt arbete och sina

kraster, skulle hädanefter i form af „fattighjälp“ försörja henne, och -- de gjorde det också.

Twå tunnor råg om året bjöds, utan minsta motsägelse från någon af kommunalmedlemmarnes sida, åt den, som wille taga Wlaja i sitt hus och gifwa henne mat och nödig wård. Men -- har man hört på maken! -- ingen wille ha de twå tunnorna och följaktligen icke håller Wlaja.

Det war alltför litet, påstod man, för en sådan som Wlaja, som icke kunde röra hand eller fot eller göra någon nytta, utan som ännu till måste flötas af andra. Nej, sådant sträp wille man icke ha i huset!

Fattigwården i socknen war rätt frukostig den gången; den bjöd tre tunnor samt löfte om „förhöjning“ hwart tionde år. Men då ingen ännu fastnade på kroken, återstod intet annat, än att låta Wlaja börja gå „på roten“, d. w. s. wara ett dygn på hwarje ställe inom det distrikt, man ansåg henne tillhöra.

Det är juft på en sådan „rotfärd“ wt i början träffade henne.

Wlajas „dygn“ blef snart fullt på Andersbacka, och hon skulle följaktligen föras till när-

maste granne. Far wände sig därför till ugnen der Wlaja hela tiden legat och stells, med orden:

„Se så, Wlaja, rusta opp dig nu! -- Wi ska' föra dig till grannars . . . och må Gud wara nog barmhertig och låta det wara sista gången du föres härifrån!“

Uppmaningen åtföljdes af ett luidande låte från Wlajas sida. Hon försötte resa sig, men det gick icke. Far måste därför med tillhjälp af en annan karl lyfta henne ned från ugnen.

„Ja' tycker, Petter“, -- sade far därefter, i det han wände sig till den andre larken, -- „att du kan sätta „Brunte för lärran lika godt som någon annan häst. Han har nu gått ledig i långa tider, så det kunde alt göra godt åt honom att få litet sträcka på benen.“

„Så tyckte jag med, far och jag har därför redan satt Brunte för lärran och bundit honom wid grindstolpen sålänge“, svarade Petter.

Däremot fanns naturligtwis lugenting att anmärka från fars sida, och Wlaja utbars därför och placerades i lärran.

Petter hade wisst satt litet hö på lerbotten för Wlaja att ligga på, emedan hon icke kunde sitta upprätt, men „mjukt“ war det

därför ingalunda. Dessutom var kärran kort, men Maja owanligt lång till väkten.

Petter tog i tömmarne, stälde sig gränslösför sitt „lafs“, smadade åt Brante, och — hej! — hur det bar af i stygande släng.

Maja skrek genast till och bad Petter på sitt svärbegripliga tungomål att föra jaktare.

Petter skulle nog också gjort det, ty han var ingalunda „omänslig“ och därför döf för Majas böner. Men se det var nu så, att Brante så länge „gätt lediger“ och därför i glädjen öfwer, att engång „så sträcka litet på benen“, som far uttryckte sig, gäckade alla Petters försök att hålla honom till jakta gång.

„Fördöme dig, häst!“ — utbrast Petter och drog på tömmarne, så att det riktigt svev i „näsvarna“, men Brante slafade blott på hufvudet och satte af ändå värre på den steniga vägen.

Till slut upphörde Majas klagan helt och hållet, och Petter drog däraf den lutfatsen, att Maja började befinna sig väl af åkningen. Han brydde sig därför icke ens mera om att försöka så den ostyriga hästen att sakta på farten, utan lät det gå som det wille, ända tills de woro wid målet.

Petter förde upp på grannars månggården och lät Brante ännu där utföra några „pirletter“ till grannars fläskornas stora ögonfägnad — band därefter fast honom wid trappstolpen, jämfade om seldonen, som kommit något i oordning, torlade med rockförtet smutsen ur ansigtet, som Brantes hofvar ditkastat under färden, och gick så slutligen fram till Maja i kärran och ropade:

„Se så, Maja, nu ä' wi till ändan! — Försök krafla upp dig nu!“

Intet svar följde.

„Fördöme mig, tror jag int färingen har blifwit döf ännu till! — Maja, Maja!“

Ännu intet ljud och ingen rörelse från Majas sida.

Petter tog och kraffade bort höet, som under ditfärden alldeles öfverhöljt Majas ansigte, mumlade därunder någonting om, „att han måtte ta den emwisa färingen, som inte brydde sig om att swara häller, då hon blef tilltalad.“

Men plötsligt fästade han till och tog ofriwilligt ett långt stutt tillbaka.

Majas ansigte föredödde nämligen en gräslig anblick, då det kom i dagen. Det strippiga, grä-

aktiga håret war hoytofwadt och blodigt, ögonen stirrade wisdöppna ur sina hålur, dragen kring munnen woro hemstt förwidua, och det hela wisade föröfrigt, att döden fatt sin kalla stämpel därpå.

„Gud nåde mig, tror ja' int karingen har solat af,“ — mumlade Petter, blef i ansigtet som ett lärft. — Alt hans mod förswann to-talt, och han wägade icke mera närma sig karringen, utan blef sikende på samma ställe, dit försträffelsen fört honom . . .

Under tiden hade „grannars mor“, som anade, att någonting war i olag, då Petter dröjde så länge ute, infunnit sig på gården.

„Nå goddag, Petter!“ — ropade hon slutligen, då Petter icke gjorde min af att hälsa först. — „Ja' tror minnsann att du hämtar Kote-Maja hit åt oss i brädaste höbergvingen Hvem män tro ska' här störa henne! — Ja' hinner int, och Sia hinner int . . . och de andra hin Men korr, hwad selar du, Petter, då du gapar på det fjättet och är så blef i ansigtet?“

Petter mumlade någonting och wisade med handen framför sig, där Maja låg.

Grannars mor gick och tittade i karringen, men då hon warseblef Majas hemstta, liflösa ansigte, hoppade hon, liksom Petter, till och utropade:

„Derre min skapare, hon ä' ju död och så blodig jen!“ — och hon såste därwid sina frågande, förwånade blickar på Petter.

Petter förstod blickarna, och han blef ännu blefware, ty hans samwete sade honom, att han war skuden till Majas död, Han började därför stamma och under otaliga strapningar bak örat tala om Gruntes „oregerligheter“, samt att det sått nog kunnat hända, att Maja stötte sitt hufwud i karringen under färden. Men att hon dött deraf, nej, se det kunde Petter swära på wid sin själs salighet, att så icke war fallet. Desjoutom tyckte han, ty modet började åter insjuma sig, att det ju war bäst för Maja själf och andra med, att hon sått wandra hädan. Och då grannars mor tyckte så med, så återstod ingenting annat, än att försöka så Majas döda kropp förflyttad från karringen i något lider så länge.

Grannars mor beslärnade sig wisertligen flera gånger äfwer, att Maja just skulle komma som död till dem, och att de derfor skulle wara nödsatade att bestyra om begravingen. Ja,

hon tänkte redan be Petter föra Maja tillbaka, därifrån han hemtat henne. Men då hon nogare öfverlänkte saken, så skulle det för det första ha varit att föra grannjämsan, och för det andra kunde hon ha åtskilliga fördelar af Majas dö.

Fattigwården kunde naturligtwis icke wara så knapp hwad Majas „begravningshjälps“ beträffade, och det kunde därför allt hända, att det blef litet öfver — och hwem skulle då wara mera berättigad till det öfverblefna än hon, grannars mor, som bestyrt om, att Maja fått en „fristlig“ begrafning. Ju längre hon tänkte på saken, desto bättre tedde den sig för henne, och hon blef slutligen så förtjust, att hon bjöd Petter komma in och „dricka en tår warmt“ med henne — „för det kunde nog behöfwas för Petter stackare, som utstått så mycket den här dagen!“ och troligtwis tyckte Petter så med, ehuru han ingenting sade, eftersom han följde mor i stugan.

Men ute i lidret låg Maja på en gammal hyswelbänk, där mor och Petter lagt henne. Hon hade nu gjort den sista „rotfärden“ och det till ett ställe där hon fick stanna — i ewighet. Afvigtet war ännu smutsigt och blodigt,

men en solstråle, som genom en smal vägg-springa föll därpå, förlånade det ett fridfullt utseende.

